

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1068 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. септембар 2011. Издај 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114
9 770 555 011004

Епископ липљански
Г. Јован (Булибрк)

Званичне посете

Делегације Грузијске и Сиријске Цркве

Патријарх српски Г. Иринеј се 6. септембра 2011. године сусрео са делегацијом Грузијске и Сиријске Цркве.

Сусрет Патријарха са Епископом Филаретом и делегацијом из Прибоја

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј истога дана примио је у Српској Патријаршији у Београду Његово Преосвештенство Епископа милешевског Г. Филарета, председника општине Прибој г. Лазара Рвовића и директора АД ФАП Прибој г. Мирка Стојевића.

Сусрет Патријарха са Јевгенијем Примаковим

Патријарх српски Иринеј примио је истог дана у Српској Патријаршији у Београду г. Јевгенија Примакова, некадашњег премијера Русије и шефа руске дипломатије. Сусрету је присуствовао Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, викар Патријарха српског.

Слава Цркве Сабора Српских Светитеља

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 11. септембра поводом храмовне славе Свету Архијерејску Литургију у Цркви Сабора Српских Светитеља на Карабурми у Београду.

Пре богате трпезе љубави које је приредио старешина храма са доброворима, Патријарх српски Иринеј је пререзао славски колач са саслужитељима:protoјерејем-ставрофором Драгомиром Убилиповићем, protoјерејем-ставрофором Андрејом Арсићем, protoјерејем-ставрофором Боривојем Васиљковићем, protoјерејем Драганом Радовановићем, protoђаконом Томиславом Милановићем, protoђаконом Стеваном Рапађићем и ђаконом Драганом Радовановићем, као и Хришћанском заједницом Светога оца Николаја из Београда.

Награда „Браћа Карић“

Патријарх Иринеј је 5. септембра 2011. године примио награду „Браћа Карић“ за јачање мира, сарадње и пријатељства међу народима.

Слава Цркве Св. Александра Невског

Патријарх српски служио је 12. септембра, поводом храмовне славе, Свету Архијерејску Литургију у београдској Цркви Светог Александра Невског. Патријарху српском су саслуживалиprotoјереј-страврофор проф. др Владимир Вукашиновић, protoјереј-страврофор Радивој Панић, јереји Арсеније Арсенијевић и Владимир Марковић, protoђакони Момир Лечић и Стеван Рапајић, ћакон Драган Танасијевић и ћакон Александар Секулић.

Ове године домаћини славе биле су породице Момира Милановића и Милице Николајевић које су се, заједно са свештеничким братством и старешином храма protoјерејем-страврофором Вајом Јовићем, постарале да се за славском трпезом послужи око седам стотина гостију и верника сабраних у овом храму поводом молитвеног и литургијског сећања на великог руског и свеправославног Светитеља – Светог Александра Невског.

Дан Универзитета у Београду

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 13. септембра Свечаној академији поводом Dana Универзитета у Београду.

ПАТРИЈАРХ ИРИНЕЈ ПОДРЖАВА МИСИОНАРСКА НАСТОЈАЊА ПРАВОСЛАВНОГ ДЕЧЈЕГ ЧАСОПИСА „СВЕТОСАВСКО ЗВОНЦЕ“

Ми смо њихови потомци

Патријарх српски примио је 7. септембра чланове редакције часописа „Светосавско звонце“ и на почетку нове школске године упутио благослов свој деци и ученицима, а посебно читаоцима „Звонца“.

Православни дечји часопис „Светосавско звонце“, који је помоћно наставно средство у настави веронауке и гласило Српске Православне Цркве за децу, и ове школске 2011/12 године, припремио је кампању која носи назив: „Ми смо њихови потомци“. Основни циљ је представљање верске наставе и образовне мисије коју врши „Светосавско звонце“. Главни и одговорни уредник г-ђа Радмила Мишев замолила је Његову Светост да благослови штампање велике слике „Ми смо њихови потомци“. На овој слици, раду академског сликарa и једног од илустратора „Звонца“, Слободанке Бобе Тодоровић,

приказани су ликови наших предака, владара и светитеља Светородне лозе Немањића и најзначајнијих личности из наше историје, светитеља, научника, уметника, књижевника.

Његова Светост је благословио да се слика штампа на распореду часова који ће бити подељен свим ученицима основних школа у Србији који похађају верску наставу, али и на великом постера, на којем ће бити и кратки животописи свих личности приказаних на слици. Постере ће у току октобра месеца „Светосавско звонце“ поделити свим школама у Србији.

Његова Светост је дао члановима редакције часописа „Светосавско звонце“, г-ђи Радмили Мишев, главном и одговорном уреднику и Димитрију Стичићу, шефу маркетинга, драгоцене савете о конкурсу и његовој мисионарској улози.

Извор: „Светосавско звонце“

Хиротонија Епископа липљанског Јована (Ћулибрка)

У ставропигијалном Манастиру српских патријарха у Пећи 3. и 4. септембра ове године извршено је нарчење и хиротонија новоизабраног Епископа викарног липљанског Високопреподобног Архимандрита Јована Ђулибрка.

Света Српска Патријаршија у историјском граду Пећи, украј високих и стрмих падина Проклетија, дочекала је Његову Светост Патријарха српског Господина Иринеја и још тринаесторицу епископа.

Чин нарчења је почeo у 17 часова и 30 минута нешто пре бденија, на коме је још једном испитана воља новоизабраног Владике да ли се приhvата ове узвишене и одговорне црквене службе.

У вечерњим часовима и ујутру пред Свету Архијерејску Литургију на којој је обављена хиротонија, пристизао је велики број организованих група поклоника и поштовалаца поменуте Светиње. Порта Патријаршије, овенчана славом историјске величине, укraшena светошћу векова, гробним местима српских архиепископа и патријарха, продисала је духом нове

благодати и сјајем црквеног сабрања јер су се из њених духовних зидина нашли верници, мирско и монашко свештенство са Косова и Метохије, из Црне Горе, Босне и Херцеговине, централне Србије и других српских крајева и епархија.

И поред добре воље КФОР-а и Међународне полиције да се обезбеди овај свечани и благословени скуп, није могло да прође без мањих инцидената. У јутарњим часовима 4. септембра каменован је у центру Пећи аутобус који је возио вернике из Краљева.

Окупљени Срби око свог етнарха, Његове Светости, чули су богословску танчину исповедања новонаренченог Епископа, а затим је торжествена песма понела срца из српског Сиона ка Небеском Јерусалиму. Печат епископске службе Јована, викарног Владике липљанског су поред Српског Патријарха потврдили својим присуством служашчи архијереји: Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Њихова Преосвештенства епископи: бачки Иринеј, врањски Пахомије, шумадијски Јован, захумско-херцеговачки Григорије, славонски Сава, будимљанско-никшићки Јоаникије, рашко-призренски Теодосије, нишки Јован, крушевачки Давид, моравички Антоније, из православне Охрид-

ске Архиепископије Давид стобијски, као и Атанасије, умировљени епископ захумско-херцеговачки. На Литургији је уз бројно свештенство био присутан и Рафаел Израели, чувени професор Универзитета у Јерусалиму и Архимандрит Макарије изасланик Јерусалимске Патријаршије чији су возгласи на грчком и арапском језику потврдили васељенску ширину Српског Православља.

На хиротонији су, такође, били присутни: министар унутрашњих послова Републике Србије господин Ивица Дачић, министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, саветник председника Републике Србије господин Младен Ђорђевић, државни секретар Министарства дијаспоре и вера проф. др Богољуб Шијаковић, народни посланици Срби из БЈР Македоније, одлазећи командант КФОР-а генерал Ерхард Билер и нови шеф УНМИК-а Роберт Соренсон.

Патријарх српски је у беседи нагласио да је Косово и Метохија Света српска земља, Српски Сион и Јерусалим, натопљена крвљу мученика и сузама подвигника и молитвеника, коју смо дужни да бранимо јеванђељским средствима. Српске светиње на овом простору постоје у континуитету од осам столећа, али смо, нажалост, принуђени да их бранимо и доказујемо наше историјско и цивилизацијско право. Новохиротонисани Епископ Јован је у приступној беседи истицао мартирски етос српске свештене историје, нарочито из новије црквено-народне прошлости, али и силу Духа Светога и Вајсрења Господњег. Епископ Јован липљански живеће и радити у Пећи и бити велики помоћник српском Патријарху Иринеју и Епископу рашко-призренском Теодосију у црквено-народним пословима.

Радован Пилићовић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1068

2
Активности Патријарха

5
Садржај

6
О Јасеновцу, паду у вртлог
зaborава и вастостављењу
Ейског лиљанског Г. Јована (Ћулибрк)

8
Животопис викарног Епископа
липљанског Г. Јована (Ћулибрк)

10
Обавештење Традиционалних
цркава и верских заједница у
Србији

11
Узрастање у добре људе
Јово Бајић

12
Симпосион о женском монаштву

14
Разговор са Зораном Костићем
– Цанетом, фронтменом групе
„Партибрејкерс“
Православље и рокенрол
Славица Лазић

17
Космичка потрага за бегунцем
поретка
јереј Глигорије Марковић

20
Христова есхатолошка беседа
гр Предраг Драштиновић

22
Ка интегралној личности:
православна теологија у школи (I)
гр Ксенија Кончаревић

24
„Светосавска учионица“
Смиљана Бурић

26
Од вишке знања не боли глава
Амер Бахшић

27
Најава: Освећење нове Цркве
Св. Саве у Хјустону, Тексас

28
Св. Никодим и Св. Данило II,
архиепископи српски
Радован Пилићовић

30
Задужбине у песми
Живорад Јанковић

32
Јастребов и библиотека
Призренске богословије
Ана Савић

34
Портрети духовника
Марина Марић

36
Руке Твоје створише ме и
саздаше ме, Господе...
Ирина Радосављевић

38
Светлост над покајним душама
Ивана Радовановић

40
Вести из прошлости

40
Свет књиге

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

46
Вјечнаја памјат

На насловној страни:

Са хиротоније Епископа
липљанског Г. Јована (Ћулибрк)

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупникoviћ

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
презентер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодишица 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 50-25-116
Редакција: +381 64 85-88-486
Маркетинг: +381 11 30-25-103, 30-25-113
ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и приложи
објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А.Д.
Дистрибутер: „Polydor“ доо,
Ломнича 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-522, 011/2461-138
ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Приступна беседа
Његовог Преосвештенства
Епископа липљанског Г. Јована

О Јасеновцу, паду у вртлог заборава и васпостављењу

Епископ липљански Г. Јован (Булибрк)

Достојно јесте и праведно Тебе
пјевати, Тебе благосиљати, Тебе
хвалити, Теби благодарити,
Теби се клањати на сваком мјесту вла-
давине Твоје, јер си Ти Бог неисказан,
непојмљив, невидљив, непостижан,
Који увијек јеси, и на исти начин је-
си, Ти и Јединородни Син Твој и Дух
твој Свети. Ти си нас из небића привео
у биће, и када смо отпали подигао си
нас опет, и ниси одустао да све чиниш
док нас ниси узвео на небо, и даровао
нам Царство Твоје будуће.¹

Ево ову вјеру у васпостављење и об-
новљење предлажем пред Вас ваша
Светости и – од данас браћо – архијереји,
чије су „красне ноге благовјесника
мира и добра“,² како је говорио Григо-
рије Богослов поздрављајући архијереје
окупљене у Цркви Анастасиј, Цркви
обновљења с којом се отоич опрштао,
донијеле вас данас на Метохију, у Мајку
свих српских цркава, свештену Пећку
Патријаршију, да хиротонијом запечата-
те то што ме изабрасте међу себе, на
предлог муга Архијереја, оца и учитеља
Митрополита Амфилохија.

А избор је наш био у дан и дане опет
новог страдања те се као никад испу-
нише на нама ријечи пјесника наше
народне теодицеје да „јошт нико чашу
меда не попи да је чашом жучи не за-
грчи“,³ на поуку нама призванима на

архијерјско делање да смо ту да на-
роду служимо, његово бреме носимо и
њему рачун подносимо, као што је то
био предодређен да чини сваки архи-
јереј који је приклонио своју главу под
овим сводовима испод којих стојимо.

Како се и Свети Григорије, напушта-
јући Цариград, осјетио позван, како сам
он вели, „да вам и сами јавно поднесемо
одговор за ово чиме смо управљали“,⁴
тако се и ја – иако тек се прихватајући
дјела – осјећам дужан да посвједочим и
повијест кажем, одакле то долазимо и
куда смо се намјерили.

А та је кажа голема, и започиње – не-
чудним чудом – баш у данашњи дан
прије двадесет и седам година, када су
ноге српских архијереја, међу којима и
неких од вас, дошавши да освештају об-
новљени Храм Светог Јована Претече
ступиле у Јасеновац и његову равницу,
која како вели пјесник, „није Кнешпоље
него поље невоље“.⁵

Покољење једно, исповиједам, поко-
љење синова и кћери матера отетих с
ножева и очева испузалих из ѡама, по-
кољење којем су блажену ноћ ископали
са сретнијем видом из очињих ѡама,⁶
родило се из јасеновачке Градине, и
наш први плач стапао се с јасеновач-
ким јауком и јасеновачким муком. И
умјесто „искони бје Логос“ и „Слово“
и „Ријеч“, говорили смо „искони бје ја-

ук“ и „искони бје мук“, и за пјесником
из небића понављали: „Ми долазимо из
Црних шума и њихова студен остаће у
нама заувијек“,⁷ јер наш мук бјеше са-
храњен испод сивих стијена без смисла
и без значења подигнутих на пољу на-
шег рађања, и бјесмо покољење за забо-
рав и очај створено, покољење у коме је
образ Божији био затомљен и захутоа, и
лажу био прекривен.

Али „ако и матер заборави пород
свој, ја те заборавити нећу“ вели Го-
спод,⁸ Он који „жижак тињајући неће
утрнути“.⁹ И дотаче се Вишњи оног
покрета душе о коме говори Свети
Максим Исповједник, покрета који
се сачувао испод омамљујуће бајке о
прогресу као исконски људски двод, пра-
образ оне жудње ка напретку у ко-
јој „Бог прегаоцу даје махове“,¹⁰ двод
који захтијева подвиг и жртву и који је
у коријену Јовове ријечи „није ли чо-
вјек на војсци на земљи?“¹¹ И у данаш-
њи дан пред скоро три деценије, кад
походише јасеновачку Нову Голготу и
Ново Косово ноге архијерејске и кад
се испуни вријеме, „као иза сна пробу-
ди се Господ, прену се као јунак кад се
напије вина“,¹² и обновисмо се!

И огледнуше се мочваре јасеновач-
ке у свеопштој крстionици, у Кине-
рету, језеру Галилејском, и Јордану,
и Охриду, нашој словенској бањи кр-

штења и ословесења, на којем смо сви први пут Богу рекли „Ти!“. И заблеста у њима као у горским очима Онај „који нас гледа кроза све звезде на небу и све ствари на земљи“¹³ и познасмо јасеновачку жртву као Жртву Голготску и своје дједове и баке са распете на Крсту Христовоме и саваскруле Њиме и с Њиме у Дан невечерња.

И као што тек у свјетlostи Христовој препознајемо свјетlost, тек када смо били лишени бремена лажи с наших плећа, могли смо се запитати где смо били, сагледати себе како куцамо на врата најтамнијих одаја пакла и видjeti себе као никада пре, слике траума и изопачења.¹⁴

И сазнали смо да „Онај од Кога смо и Онај што нас возљуби неће да нас остави“¹⁵ и могли смо иступити из себе и поznate нам долине суза, из бола за који је Владика Николај рекао да су „громови слаби да га објаве“,¹⁶ и за Авра'амом коме Господ нареди „лех леха“ – да изађе из дома свог – и на „акеда“, на Авра'амовом везивању Исаака, подиже храм, поћи да тражимо вољу Божју, не предвидиву и заумну.

Јер, како чух од блаженог спомена Патријарха Павла, Господ рече Саулу да изврши жестоки гњев Његов на Амалику – и то би воља Његова;¹⁷ и Господ рече „Не убиј“ Мојсију – и то би воља

Његова.¹⁸ И тражити вољу Божију, за сеbe и народ мој, биће мој главни задатак као Епископа, и ту се Ваша Светости и браћо архијереји нећу умарати тражећи Ваш савјет и мисао, јер ако чему учи Света Земља и свештена историја то је да пропаст долази где нема савјета и да је премудрост у савјету многих.

И зато, исповедајући благодат, проповедајући милост, не тајећи добро-чинства,¹⁹ са Исајом, који „чу глас Господњи где рече: кога ћу послати? И ко ће нам ићи?“ одговарам Вашем свештеном позиву и говорим: „Пошаљи мене!“²⁰

А онима који нам данас говоре са Језекијелом „не види нас Господ, оставио је Господ ову земљу“²¹ и са Јеремијом „гђе је жито и вино?“²² – мислећи да смо оборени и расути говоримо: где овог народа окупљеног овде, који се као пшеница мљео зубима зверова, и сабрао се овде као што је овај хљеб који смо преломили и раздијелили био расијан по горама, и сабран постаде један.²³ Гле народа, умивеног, преображеног и освештаног, који Бога свога, Који га је обновио и вас-поставио, а и ја с њима и пред њима, и с Никоном Јерусалимцем, благодарим и пјеснопјевам, прослављам и поштујем као Бога мојега, Тројицу Једносушну и Нераздельиву, Једнославну и Једнопрестолну, у вијекове. Амин.

Напомене:

1 Молитва анафоре, *Литургија Светог Јована Златоустоја*, Чиновник архијерејској свештенослужењу, Манастир Жича, Краљево, 2006, стр. 69.

2 Исаја 52,7, Римљанима 10,15, Беседа 42,1 Григорија Богослова Оিросијајна, у *Три беседе о етичкима*, Манастир Тврдош-Братство Св. Симеона Мироточивог, Врњаци-Требиње, 2009, стр. 231.

3 Петар Петровић Његош, *Горски вијенац*.

4 *Ibid.* 232.

5 Скендер Куленовић, *Стојанка мајка Кнешијољка*.

6 Иван Горан Ковачић, *Јама, I.*

7 Бертолд Брехт, *О сиротом Б. Б.*

8 Чин Мале схиме.

9 *Јеванђеље о Матијеја*, 12,20.

10 Петар II Петровић Његош, *Горски вијенац*.

11 *Књига о Јову* 7,1.

12 *Псалам* 78,65.

13 Свети Николај Охридски и Жички, *Молитве на језеру*, I.

14 Joy Division, *Decades*.

15 Анастасија, Премин.

16 Слава на литији, Служба српским светим Новомученицима, у Срђак, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Београд, 1986, стр. 423.

17 *Права књига Самуилова* 28,18.

18 *Друга књига Мојсијева* 20,13.

19 Чин крштења, Молитва освећења воде.

20 Исаја 6,8.

21 Језекијел 8,12.

22 Плач Јеремијин 2,12.

23 Учење гванасисторије Апостола, IX.

Животопис викарног Епископа липљанског Г. Јована (Ћулибрка)

Епископ Јован (Ћулибрк) је рођен 16. априла 1965. године у Зеници. Основну школу и гимназију је завршио у (Босанском) Грађишићу. Јужнословенске језике и књижевности студирао је на универзитетима у Бања Луци и Загребу, где је дипломирао на Катедри за стилистику, радом о Милошу Црњанском за који је добио Бранкову награду Матице Српске 1991. године (данас се тај рад у виду књиге *Црно сунце, и око њега круг* – Стварање, Подгорица, 2001 – користи на постдипломским студијама). Теологију је студирао на Православним богословским факултетима у Београду и у Србији, где је дипломирао радом о Никону Јерусалимцу. Магистарске студије из јеврејске културе похађао је у Спомен установи Јад Вашем и на Јеврејском универзитету у Јерусалиму; добитник је награде Голде Меир за 2004. годину. Магистарски рад је одбранио код др Давида Банкира, шефа Међународног института за проучавање холокауста у Јад Вашему. Тренутно припрема докторат из исте области са др Јоавом Гелбером. Говори енглески, руски и јеврејски језик, служи се немачким, грчким и с неколико словенских језика.

Као искушеник био је од 1991. године у Манастиру Савина, а 1992. прешао у Цетињски манастир, где је замонашен уочи Ивањдана 1993. године. У чин јерођакона рукоположен је од Високопреосвештеног Митрополита црногорско-приморског Амфилохија на Светог Луку Апостола и Петра Цетињског 31. октобра 1995. године, а у чин јеромонаха на Духовски Понедељак 16. јуна 1997. године у Манастиру Станичићи. У чин протосинђела произведен је о Петровдану 2007. године на Цетињу. Од 1997. године старешина је Манастира Морачника, задужбине Балше III, и са благословом Митрополита Амфилохија стара се о обнови цркава и манастира на Скадарском језеру (зетској

Светој Гори) а сличним поводом је боравио у Италији 2001. (сарадња са италијанским институцијама на заштити културног наслеђа СПЦ на Косову и Метохији); у Италији је боравио и 2002. године као гост италијанске падобранске бригаде „Фолгоре“, на додели Ордена Светог Саве истој бригади 2004. године и поводом учешћа на конференцији о Косову у италијанском парламенту 2008. године. У Израелу је учествовао у припреми и реализацији конференције: „Косовски проблем на БЕСА центру за стратешка истраживања 2007. године, а у Центру Вили Брант у Јерусалиму одржао је 2008. године предавање: „Косово Европеизам на суду“. У Израелу је боравио и као члан државне делегације СР Југославије јануара 2001. године и том приликом сведочио о Косову и Метохији, а о распаду Југославије и последицама по међуэтничке односе је говорио на међународној конференцији у организацији Центра Видал Сасун у Јерусалиму 2006. године.

Осамдесетих година 20. века Епископ Јован је објавио низ радова о савременој музici и култури, те о теорији и пракси савремених медија и питању пост- и супра-модернизма у стручним магазинима и часописима. Године 2001. је уредио ЦД на коме су снимљене песме Светог Николаја Жичког и Охридског (*Песме изнад Истока и Запада*). Сличних резултата је имао и рад на Радио-Светигори, чије се емисије из серијала „Дјеца апокалипсе, дјеца Откривења“ еmitују и реemitују од 1998. године.

Организовао је интернет сајт Митрополије Црногорско-приморске, и уредник је за литургичку књижевност на пројекту „Растко – Библиотеки српске културе на интернету.“

Од 1993. до 2003. године предавао је књижевност, српски и словенски језик те општу историју и био је секретар Богословије Светог Петра Цетињског на Цетињу. Учествовао је

у стварању Радио-Светигоре 1998. године, прве црквене радио-станице у СПЦ, на којој сарађује до данас, а главни уредник магазина „Светигора“ био је од 2002. до 2003. године. Од лета 2003. године ужиша гостопримство Мајке Цркве Јерусалимске, где је до 2005. године служио у Манастиру Светог Георгија Хозевита, а потом по времену и по потреби опслужује Манастир Сарапанди – Четрдесетодневну Гору и друге светиње Свете Земље.

Интертестаментарне студије

Члан је Комисије Светог Архијерејског Синода за превод Старог Завета. Учествовао је у име СПЦ на Шестом академском сусрету православља и јудаизма на Ван Лировом институту у Јерусалиму 2007. године. Придружен је члан Теолошког братства у Светој Земљи, које се бави односом хришћанства и јудаизма, за које је одржао неколико предавања. Објављивао је на тему рукописа са Мртвог мора, а на Философском факултету у Београду је 2009. године држао два предавања на постдипломској радионици о јеврејској историји и култури.

Косово и Метохија

Од јуна 1999. године са благословом блаженог спомена Патријарха Павла боравио је у Пећкој Патријаршији и старао се о сарадњи са КФОРом и УНМИК-ом. Тамо је радио на заштити светиња и народа, избављању избеглица и остатака народа на Метохији, пописивању убијених, рањених, несталих, пртераних и избеглих, на документовању страдања и на повратку Срба на Метохију. Члан је Одбора за Косово и Метохију Св. Арх. Сабора СПЦ.

Деведесетих година 20. века у име Богословије Светог Петра у сарадњи са професорима Философског факултета у Никшићу учествовао је у

оснивању Богословско-философског симпозиона у дане Светих Кирила и Методија. У том својству је уредио прва два зборника са тог симпозиона *Јајне Божије и звијер из бездана – Философија рата* (са протођаконом Радошем М. Младеновићем) и *Светошт и одговорност* – Светигора, Цетиње, 1996. и 1998. Приредио је *Сабрана дјела* руског математичара и историософа Игора Шафаревича на српском језику, као и зборник *Никон Јерусалимац: Личност–вријеме–дјело* (Светигора, Цетиње, 2004) са истоименог међународног симпозиона одржаног на Скадарском језеру 2000. године. С радовима о Никону Јерусалимцу учествовао је на научним склоповима о Григорију Палами у Србију (Никон Јерусалимац и исихастичко предање), у Минску о Четвртом васељенском сабору (Влијание догматов Четвртог васељенского собора на Никона Иерусалимского) и на Превлаци о древнохришћанском и светосавском наслеђу у Црној Гори („Пророк нестворене свјетlostи: о мало познатој карактеристици другог утицаја Свете Земље“).

Одбор за Јасеновац

Године 2002. учествовао је на Трећој међународној конференцији о Јасеновцу у Јерусалиму, радом „СПЦ и Јасеновац“. Координатор је Одбора за

Јасеновац Св. Арх. Сабора СПЦ. У Одбору је од његовог оснивања 2003. године. Одбор је развио широку активност, утичући значајно на отаџбинском, регионалном и међународном плану на свест о страдању српског народа и Цркве у Другом светском рату и на прослављање Новомученика Јасеновачких. Од оснивања, тридесетак сарадника Одбора је школовано у Јад Вашему у Јерусалиму и учествовало заједно са Епископом Јованом на међународним конференцијама о образовању о холокаусту 2004., 2006., 2008. и 2010. године. Сарадници Одбора су урадили мултимедијални ЦД „Јасеновац – Доња Градина – Индустија смрти“, 2005. године, одржавајући интернет сајт Одбора и раде на питању Јасеновца у медијима, просвети, науци, музеологији итд. Настојањем Одбора, у богословије СПЦ уведено је обавезно образовање о Јасеновцу као и поклонничко путовање у Јасеновац. Одбор одржава и редовне семинаре за наставнике богословија. Одбор за Јасеновац је током година консултуван од великог броја домаћих и страних институција по питањима страдања у Другом светском рату у Југославији, и веома често је учествовао у посредовању између наших и страних институција на овом пољу. Захваљујући том раду Одбор за Јасеновац СПЦ има утврђену међународну позицију и значајан глас у питању којим се ба-

ви. Посебну тежину има сарадња са Центром Симона Визентала у проналажењу и процесуирању још живих, нацистичких злочинаца. Протосинђел Јован је учествовао на низу конференција, симпозиона, радионица и меморијалних догађаја везаних за ову тему у Бања Луци, Сарајеву, Јерусалиму, Београду, Новом Саду, Њујорку итд.

Војска

Октобра 2002. године Епископ Јован је уведен у резервни састав 63. падобранске бригаде, где је прошао падобранску обуку и редовним војничким путем дошао до подофицирског чина. У Израелу је у саставу својих студија проучавао војно-цивилне односе код професора Бен Арија и сарађивао са изасланицима одбране Србије у Израелу, упућујући се у питање духовничке службе у тамошњим условима, учествујући нпр. 2008. године као представник Министарства одбране Србије на Међународном окупљању падобранаца. Члан је уредништва часописа специјалних снага Војске Србије „Падобранац“, сарадник у издавачком програму „Медија центра Одбрана“ и Факултета безбедности, а за потребе Министарства одбране Србије тренутно координише сарадњом између Војног архива Србије и Архива Јад Вашема.

Обавештење Традиционалних цркава и верских заједница у Србији

са Конференције за новинаре у просторијама Београдске Надбискупије –
7. септембар 2011. године

Традиционалне цркве и верске заједнице у Србији, дана 07.09.2011., на Конференцији за новинаре у просторијама Београдске Надбискупије, информишу јавност о следећем:

I ПРИМЕДБЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ЦРКАВА И ВЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА НА НАЈАВЉЕНЕ ПРАТЕЋЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ВРАЂАЊУ(РЕСТИТУЦИЈИ) ИМОВИНЕ ЦРКВАМА И ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА

1. Циљ Владе РС је да најављеним пратећим изменама и допунама Закона о врађању црквене имовине, заправо, смањи достигнути ниво људских права црквама и верским заједницама, и да, на тај противуставан начин, обезбеди бившим власницима право на једнаку законску заштиту. Уместо да бившим власницима обезбеди право на једнаку законску заштиту код реституције, кроз прихватање истог обима имовинских права које је Законом признала црквама и верским заједницама, Влада РС овиме смањује достигнути ниво имовинског права црквама и верским заједницама, што је директно кршење одредби чл. 20 ст. 2 Устава РС.

2. Неуставним неизвршавањем Закона о реституцији црквене имовине, Влада РС, сада, након протека рока за његово спровођење, предлаже измене и допуне тог Закона, чиме јасно показује, да је блокаду његовог извршења и вршила, како би црквама и верским заједницама смањила обим стечених права. Наиме, одредбама чл. 31 Закона о врађању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, прописано је да надлежна Дирекција за реституцију, мора донети решења о поднетим захтевима, у року од 6 месеци. Цркве и верске заједнице су, на основу одредби чл. 25 истог Закона, до 30.09.2008. године, већ поднеле своје захтеве. Уместо да по тим захтевима буду донета решења у том прописаном шестомесечном року, најкасније до 30.03.2009. године, Влада РС је блокирањем примене овог Закона, сада довела цркве и верске заједнице у ситуацију, да остану без дела своје имовине, иако су поступиле по Закону.

3. На овај начин, Влада РС врши најгрубљу повреду Уставом зајамченог права цркава и верских заједница на имовину, што је супротно Уставном начелу владавине права. Цркве и верске заједнице су, наиме, на основу Закона о врађању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, стекле имовинско право на врађање одузете имовине, према условима из тог Закона.

4. Дакле, Влада РС је блокирањем спровођења Закона о врађању црквене имовине, кроз неспровођење заменске реституције и новчаног обештећења, као и неименовање директора Дирекције за реституцију, а сада и укидањем заменске реституције и лимитирањем висине новчане накнаде кроз најављене измене тог Закона, фактички, непримерено умањила обим врађања имовине црквама и верским заједницама.

II ПРИМЕДБЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ЦРКАВА И ВЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА НА ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ВРАЂАЊУ ОДУЗЕТЕ ИМОВИНЕ И ОБЕШТЕЋЕЊУ

1. Влада РС раније сопственике, али и цркве и верске заједнице, унапред, лишава дела одузете имовине, смишљеним су-

жавањем обима њеног врађања. То чини, на начин, да повезаним активностима, знатно умањи обим имовине која је предмет врађања, као и новчаног обештећења те имовине.

– Наиме, пре усвајања овог предлога, Влада РС је законским решењима у Закону о планирању и изградњи и у Закону о приватизацији, објективно смањила обим имовине за натурану реституцију.

– У самом предлогу овог Закона, Влада РС, по другој страни, није предвидела заменску реституцију (супституцију).

– И, коначно, Влада РС је у предлогу овог Закона, ограничила и висину новчаног обештећења на 500.000 ЕУР, по једном власнику, без обзира на стварну вредност одузете имовине, што је недопустиво. Поред тога, лимитиран је и паушални износ обештећења за одузету предузећа.

– Поред тога, Влада РС, не враћа одузету имовину која је прешла у режим друштвене својине, већ само подржављену имовину.

2. Неоправдано је продужен рок за предају у државину враћене имовине ранијим сопственицима

3. Предлог Закона неоправдано штити лица која су несавесно стекла одузету имовину – без накнаде или испод тржишне или откупне цене.

4. Забрану располагања и оптерећења одузете имовине, требало је прописати, почев од дана када су ранији сопственици стекли имовинско право на врађање одузете имовине, а то је, могло би се рећи, почев од дана ступања на снагу Закона о пријављивању и евидентирању одузете имовине из 2005. године. Ретроактивна примена овог Закона, у том делу, може се прописати, на основу одредби чл. 197 Устава РС, због тога што се може прописати постојању општег интереса за овако законско решење.

У Београду, 07.09.2011.

Правно саветничко објличио

Правни заслуђеник Традиционалних

цркава и верских заједница

Мирослав Миња Николић, адвокат

За Традиционалне цркве и верске заједнице:

Епископ бачки Иринеј

(Српска Православна Црква)

Надбискуп и метрополита београдски Станислав Хочевар

(Римокатоличка Црква)

Бискуп Самуел Врбовски

(Словачка Евангеличка Црква)

Бискуп Иштван Чете-Семеши

(Реформатска хришћанска Црква)

Бискуп Арпад Долински

(Евангеличка хришћанска Црква)

Реис-ул-улема Адем Зилкић

(Исламска заједница Србије)

Александар Нећак

(Јеврејска заједница Србије)

У Светосавском храму служен молебан и призив Светога Духа за успешан почетак нове школске године

Узрастање у добре људе

Јово Бајић

Ђаци београдских основних и средњих школа, а било је и студената, заједно са својим вероучитељима, наставницима који предају друге предмете и родитељима, окупили су се у великом броју у недељу 4. септембра у Спомен-храму Светога Саве на београдском Врачару. Као што је то и уобичајено почетком септембра, служена је Литургија и читан молебан – Призив Светога Духа за почетак нове школске године и учење нових наука. Долазак ђака, наставника, и ђачких родитеља организовали су вероучитељи, на позив Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке.

По благослову Патријарха Иринеја, Свету Архијерејску Литургију и молебан служио је Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Атанасије (Ракита), председник Одбора за верску наставу. Саслуживало је више свештеника и ђакона, а неки од њих су такође чланови Одбора за верску наставу. Пожао је Хор Светосавског храма којим је дириговала Јелена Јеж.

Светосавски храм је био препун ђака (преко 2.000), који су још пре почетка службе пристизали у групама из свих делова Београда. На Литургији су били и представници власти: Зоран Алимпић, потпредседник Скупштине Београда и Владимира Тодић из Министарства вера и дјајспоре Владе Србије.

Велика већина ђака се на Литургији причестила, а причешћивало се из пет путира... Епископ Атанасије је беседио, позвавши ђаке да смело, уз помоћ Божију, крену на наставу, приону на учење и постигну још боље резултате.

„Драги ђаци, ја вам желим да успевате у постизању свих корисних знања, и као што сте већ и рекли: да добијете ваше петице“ – рекао је, између осталог, Епископ Атанасије. „Али такође да узрастате и као људи, да се обогатите као личности. Јер, постоји и школа која се у Православљу зове школа личности, која подразумева постизање свих битних карактерних врлина као што су вера, храброст, истинолубље, љубав према знању, способност покртвовања за добро, за раст целога града и заједнице, љубав према Богу, свему доброме...“

Разговарали смо испред Светосавског храма пре почетка Литургије и у самом Храму после Литургије са ђацима, вероучитељима и родитељима који су дошли са својом децом да се заједно помоле за успешан почетак школске године. Чули смо од њих какво је место веронаука изборила у образовном систему, шта о том предмету мисле.

Оливера Николић, вероучитељица у основној школи „Павле Савић“ у Миријеву нам је рекла да у њиховој школи наставу веронауке похађа око четири стотине ђака. Деца су вредна и воле веронауку, и број оних који се опредељују за овај предмет све је већи. Са ђацима школе „Павле Савић“ била је и њихова бивша ученица Ивана Павловић, која је крајем школске године завршила осми разред, а сада је већ гимназијалка Прве београдске гимназије. Дошла је да са својим старим друштвом из основне школе и својом вероучитељицом подели у Светосавском храму радост почетка школске године.

Наталија Којовић, ученица основне школе „Вељко Дugoшевић“ са Зvezдаре дошла је са више својих другова и вероучитељицом Данком Шпехар. Наталија нам је рекла: „Моја породица је побожна, моји се родитељи нису двоумили да ли треба да идем на веронауку. Ја волим веронауку и са нестрпљењем идем на часове где стално научим нешто ново о вери и Богу. Веронаука ми помаже да имам још већу веру у Бога. Знање из веронауке ми користи у животу. Када треба да изаберем добре другарице са којима ћу да се дружим, ја стално имам на уму савете наставнице веронауке, али и поруке из прича које нам она прича на часу.“

– Дошао сам сином Луком који је сада ђак првог разреда средње уметничке школе – рекао нам је Миодраг Мишић из Жаркова. „Дошли смо да се помолимо Богу да се Луки просветли ум. Ово није први пут да долазимо. Свако осети потребу кад треба да дође у Цркву. Хвала Богу, причешћујемо се, идемо у цркву и уверен сам да нам Бог обилато помаже.“

Манастир Жича

Симпозион о женском монаштву

Настављајући духовним путем Светог Саве и следећи његову мисао да духовно учење није истра ни безумље људских мисли већ иројоведана света вера Божја, сестринство Манастира Жиче на научно-духовном Симпозиону посвећеном женском монаштву, одржаном од 1. до 4. септембра 2011, по благослову Епископа жичког Хризостома, окупило је најважније теологе и духовнике Православља данас.

Све присутне на Симпозиону, око три стотине гостију из Русије, Грчке, са Кипра, из Француске, Румуније, Сирије, Грузије, и православних епархија наше Цркве из отаџбине и расејања, најпре је поздравио председник организационог одбора Симпозиона, викарни Епископ јегарски Порфирије, а потом и Патријарх српски Господин Иринеј, који је благосиљајући све учеснике, истакао да је одлазак у манастир и прихватање монашког живота највећа човекова победа, победа над самим собом и изразио уверење да ће и наше доба изнедрити велике духовнике, и марљиве Христоносце који ће моћи непоколебљиво да ходе путевима свеспасоносних завета монашких.

Затим су се окупљенима обратили и домаћин овог скупа игуманија жичка мати Јелена, председник САНУ Никола Хајдин, председник Матице српске Чедомир Попов и државни секретар Министарства вера и дјаспоре Предраг Тојић. Затварајући церемонијални део, госте је поздравио и надлежни Епископ жички Господин Хризостом.

Обраћајући се окупљеним гостима игуманија жичка мати Јелена је подсетила да Света Жича вековима оличава хармонију и јединство духовне и световне власти и истакла допринос српског женског монаштва неговању и очувању државотворне традиције српског народа. Игуманија је подсетила да се удовице наших жупана и краљева по правилу нису поново удавале, већ су се монашиле, а у најтежим тренуцима српске историје нашле и на челу српске државе.

Рад скупа отпочео је предавањем Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија „Женско монаштво данас у Србији“.

Наредних дана за говорницима смењивали су се епископи, архимандрити, игуманије, старци, универзитетски професори, истраживачи...

Епископ далматински Господин Фотије говорио је на тему „Библијско полазиште и претпоставке за настанак женског монаштва“, Епископ бачки Господин Иринеј на тему „Богословско утемељење монаштва“, професор Теолошког факултета у Солуну Георгије Манзаридис „Претпоставке светотајинског живота по Светом Григорију Палами“, а Његово Преосвештенство умировљени Епископ захумско-херцеговачки господин Атанасије на тему „Духовни утицаји Светог Николаја Жичког и Охридског и Преподобног Јустина Ђелијског на монаштво наше Цркве“. Проф. др Ксенија Кончаревић обрадила је тему „Женско монаштво 3-4. века после Христа до иконоборства“, др Евгенија Жукова „Женско монаштво према житијима Свете Меланије и Макриње“, а др Нона Пападимитрију говорила је на тему „Царска порфира и монашка раса: Византијска племкиња као монахиња“. Игуманија ставропигијалног Манастира Богородице Хрисопиги на Криту мати Теоксенија обрадила је тему „Игуманија као духовна мајка“, а Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Г. Теодосије на тему: „Претпоставке богослужбеног живота у женском монаштву“. Игуман светогорског Манастира Симонопетре Архимандрит Јелисеј говорио је на тему „Духовни темељи за оснивање и устројавање женских манастира по духовном завештању симонопетритских стараца Јеронима и Емилијана“, професор Теолошког факултета у Солуну Теодор Јангу на тему „Женско монаштво у канонском предању“ а професор трачког Правног факултета Константин Пицакис на тему „Женско монаштво у Византијском државном законодав-

ству". Његово Преосвештенство Митрополит Лемесоса Господин Атанасије расветлио је односе и завете послушности темом „Епископ и женско монаштво“, Архимандрит Илија Paro (Француска) темом „Положај духовника и свештенослужитеља у женским манастирима“, а мати Павла, Игуманија Манастира Петрапавлово у Херцеговини, темом „Унутрашњи живот монахиња: искушеништво, постриг, послушања, лична имовина, образовање, односи“.

Игуман ватопедски, Архимандрит Јефрем, указујући на јаке везе Манастира Ватопеда и Манастира Хиландара, као и Србије уопште, у свом обраћању на тему „Свети Сава и Свети Симеон Немања у Манастиру Ватопеду“ је нагласио да Свети Сава и Свети Симеон могу да буду истакнути и данас, у времену негирања свега, презирања институција, рушења етоса, духовног пада човека, као примери истинског живота у Христу.

Старац Мојсије Светогорца говорио је на тему „Светогорски старци као утемељивачи женског монаштва“, а Марина Маријантес-Куфопулу, архитекта из Атине, стручњак за сакралну архитектуру међународног угледа разрадила је тему „Распоред зграда у женским манастирима“. Др Сара Пено, научни сарадник Музиколошког института САНУ, обратила се темом о „Српском црквеним појању у контексту појачке традиције на Балкану“.

На овом великому скупу који је покушао да осветли нека од карактеристичних својстава женског монаштва, његовог библијског, историјског и светоотаочког утемељења, као и постојеће стање у женском монаштву и специфичности његовог унутрашњег устројства говорили су и Митрополит Павле (Антиохијска Патријаршија): „Женско монаштво у Антиохијској Патријаршији: постојеће стање и могућности за обнову“, Митрополит Андреј (Грузијска Патријаршија), на исту тему – о стању женског монаштва у Грузијској Цркви, а мати Методија, игуманија Манасти-

ра Часнога Крста на Коринту на тему „Женско монаштво у Грчкој јуче и данас“.

Његово Високопреосвештенство Митрополит Мисогеје и Лавриотике Г. Николај обрадио је тему „Допринос женског монаштва у пастирској служби Цркве“.

Свако од излагача дао је немерљив допринос раду Симпосиона, а њихова саопштења ће својом особеношћу и специфичном духовном или научном вредношћу учинити да Зборник, који ће бити објављен, буде незаобилазно штито свих које интересује не само историја, већ и актуелна обележја православног женског монаштва, али и Православља уопште.

Верујемо да ће Зборник потврдити мишљење свих присуствених да је ово био један духовно и научно успео Симпосион.

Затварајући рад овога скупа, Владика Порфирије је подвукao да су се излагачи у многим закључцима сложили: јасно је да нема разлике у достојанству између мушкица и жене у Цркви, нема суштинске разлике у природи мушких и женских монаштва; игуманија је духовна мајка монахиња; духовника не треба схватити као други ауторитет (предигуманије) у женском манастиру, он је више сарадник игуманије, неко ко треба да јој помаже...

Владика Порфирије се захвалио Епископу Хризостому што је препознао значај овог Симпосиона и што је благословио да се одржи у Жичи, као и игуманији Јелени и жичким сестрама на великом напору уложеном у одлично организовање овако великог скупа. Епископ Јегарски се захвалио и свим предавачима и гостима, који су се одзвали позиву и дали свој допринос раду овог Симпосиона. Истакао је и осећај саборности који је ових дана пројео све присутне и захвалност Господу што нас је све окупио.

Светом Литургијом која је у недељу ујутру служена у Манастиру Жичи, Симпосион је и свечано завршен.

Разговор са Зораном
Костићем - Цанетом,
фронтменом групе
„Партибрекерс“

Православље и рокенрол

Разговарала Славица Лазић

Морамо стално да се мењамо да бисмо остали исти, да не бисмо појели себе, да се не бисмо рециклирали... Људи себе не изненађују, живе у равној линији кардиограма... А ствар је само у томе да следимо свако искуство које је надахнуто Богом, као укус нашег живота.

Три деценије трајања једне од најзначајнијих српских рок група, најава осмотра альбума и излазак монографије су довољан разлог да разговарамо са фронтменом групе „Партибрекерс“, харизматичним Зораном Костићем-Цанетом. Генерације су одрасле на њиховој правој, искреној рокенрол енергији која је неуморно крипиковала друштво, свакодневицу лишену искрених емоција и слободе. Њихов мото „Бити исти, бити посебан, бити слободан, бити само свој“ је својеврсна химна генерација које су претвориле јавно мињење и волеле бријак језик на граници провокације и замерања лидера групе који је урбана лејенда екс Југославије. Концертни у Силишту, Дубровнику, Зајрејбу, Косовској Митровици или у користи изградње Бурђевих Ступова су увек распирогаши.

И данас има оних који постављају питање: Хришћанство или рокенрол, и хришћанство и рокенрол. Какав је Ваш одговор?

– То су лажне дилеме. Рођен сам у време рокенрола и оглашавао сам се

кроз ту врсту музике. Наше приватне склоности нису важне, битно је шта дајемо јер је то наше искуплење за све оно што радимо. Та музика и наша уметност нас представљају у најбољем светлу. То је оно најбоље из нас. Даје нам гас да не потонемо у себи самима. Исто као и одлазак у Цркву. Нисам довољно духовно узрастао али се надам да ћу наћи вертикалу за своју хоризонталу, јер – што зарадиш доле, бодује се горе.

Да ли рок генерација са лакоћом носи Православље? Ви сте у веру ушли у својим тридесетим годинама, колико је то било лако?

– Одрасли смо у времену у коме ништа нисмо знали о Православљу. Осећали смо да постоји Бог. Видели смо преко панк рока какав је свет у коме живимо. Наша глава је била наша брига. Нисмо дали да је гласноговорници система пуне својим глупостима. Тада систем није био добар за суштину човековог бића, онеспособио га је тиме што му је однео хигијену душе. А мене је интересовало

– да ли сам у кореспонденцији са самим собом, какав сам човек, куда идем и шта радим, има ли бесмртности душе?! Таква размишљања су ме довела у Цркву. Узмеш духовну литературу, прочиташ пасус и то ти јеовољно. Можеш о њему да размишљаш цео дан. Тада пасус може да откључи твој случај, да ти омогући да избациш из себе своја размишљања. Од људи се сакрива њихов живот. Потчињени су и служе нечemu о чему не размишљају, узимају ту датост здраво за готово и тако им пролази живот. Читава моја генерација је имала песме у којима трага за личном и друштвеном истином. Ја се мучим настојећи да нађем доброг човека у себи. Да нађем небо на земљи, да нађем мудрог међу људима, човека међу људима. Стално се трудим. Цитирао сам песму која ће се појавити на нашој следећој плочи „Сиротињско царство“. Имам мало дете и видим у његовом животу почетак искуства које сам ја прошао. То ме чини забринутим. На Земљи је паклено а не би требало, јер нас је Бог створио и дао нам шта нам треба. Али, човеку није било довољно. Почеко је самог себе да дорађује.

Када нађеш сродну душу, када нађеш човека на свом путу који ће са тобом да подели твој пут до краја, вероватно до Раја, то је пут који даје слободу. Овде је слобода једнака дивљаштву, животу без одговорности, уништавање лепог у естетској борби где ружно хоће да седне на место лепог и узме круну Његову.

Познати београдски рокери урадили су плочу „Изнад Истока и Запада“, на стихове Владике Николаја. Ваш бенд је био део пројекта са песмом „Кога ћу да хвалим“. Да ли је ова плоча помогла да се оцркове данашње генерације?

– Не верујем, или јеси или ниси. Људи су радо чули стихове у новом тону и своје бендове у другој тематици. Када сам узео у руке „Духовну лиру“ стр. 21 знао сам да метрика одговара рокенрол сажимању, песма је лепа за све вероисповести, за све који верују у Бога. Сама се појавила и рекла – „Ајде,“ и све је било супер, баш као кад тече вода.

Остало је упамћено да сте изјавили „Нисам мислио да ћу дugo да живим. Мислили смо да ће живот да буде једна песма и кад она престане, неће бити ни нас. И превиши ту фамозну 27. годину“. Када сте спознали да је музика слављење живота и пожелели Вечност?

– Човек прво сртне ѡавола, па га ѡаво одведе до Бога. После животних ломова увек нам се укаже та права страна. Ја сам са деветнаест година написао „Хиљаду година...“ То су несвесне ствари, то су шифре које су у нама записане, носи их сваки човек. Али нас збуњује огромна глупост коју нам намеће потрошачко друштво. Диктатори моде, диктатори тренутка... Тренутак често не занима Вечност. Тренуци су пролазни, мада могу да имају честицу Вечности. Жао ми је што ме ка Богу није довела срећа. Боље живети од Божије милости, него од милостиње малих „богића“ на Земљи. Ствари без духовног смисла које им додају праву вредност су исто што и новац који се штампа а ништа не вреди, јер у себи нема златну нит. За мене је вера раздраганост, озарење, откривање своје праве природе доброг човека, детета у себи. Не морамо да тражимо комбинације за своје ситуације, да се лажемо и глумимо оно што у бити нисмо. Људи се понашају као да имају резервни живот, и пропадају га а да не знају да су га живели. Не

прате унутрашњи Христов глас у себи, не размишљају шта је то, не виде да је хлеб који једу комад Неба. Можда људи и немају времена да размишљају о Смислу јер су у егзистенцијалним проблемима. Увек је било тешко живети. Морамо да се определимо. Када се добровољно определиш, лакше носиш своју рану коју време непрестано ствара.

Ако је музика својеврсно богословље народа у једном времену, каква је наша музика данас и где видите своје место?

– Такви смо. Тражимо мир, правећи буку. Тражимо правду, а изгледа као да тражимо кавгу. Такво је време. Нисам рођен уз звуке славуја, ја сам дечко из бетона, из неког блока са Новог Београда. Када сам почeo да се хладим, нешто ми је загрејало срце. Чинимо задовољство неком и после дведесетдевет година свирке. Ја сам почeo да свирам не да бих имао своје социјално место. За мене је бављење музиком нужда. Као да пијем воду. Морам да искористим шансу која ми је дата – да нешто људима кажем, да им помогнем, да будем од користи. Ако си другом од користи – бићеш и себи. Нахраниш неког из срца – и тебе ће неко да на храни када дође гладно време. Све је као један мозаик, лепим комаде своје стварности и правим слику своје реалности. „Да ли је ово прави живот, или можда варка нека? Да ли је ово живот достојан човека?“ – то су стихови са наше будуће плоче. Жivot је победа над самим собом. Не угушити своју природу, али не дати да те она угushi, да не изгубиш вертикалу ко-

ја ће ти помоћи да се издигнеш, да победиш самог себе. Стално смо у неким жељама и страстима, што нас не сломи то нас подигне. А ствар је само у томе да следимо свако искуство које је на дахнуто Богом, као укус нашег живота. Не сме човек да бежи из свог огледала, од Божијег лика. Обично се човек горди када су у питању грехови, а онда стари живот шапне – шта је, фолираш се, мислиш да си боли?! Треба истрпети критику старог живота ако хоћеш да будеш приватник свог живота. Јер твој живот је једина неотуђива имовина коју поседујеш. Твоје је духовно право да пазиш на свој живот. И да дајеш пример, као и да следиш добре примере.

Људи себе не изненађују, живе у равној линији кардиограма. Често загледам људе на улици. Кад пролазимо – делимо информације један другом, људи су забринuti јер нису добили ништа од живота, а мисле да су му дали самим тим што неће да краду, неће да псују, неће да пожеле зло другима. Свима на ма помоћ треба. Одакле стиже – дал са Земље, или с Неба?!

А покајање?

– Рок покајања је неограничен. Као што је наш рок трајања ограничен. Људи погрешно тумаче покајање. Стремим се када се сетим разних ствари које сам радио. Какав сам у односу према другим људима, према својој деци?! Колико сам дете према њима, а они моји родитељи?! Стално падамо. Није ствар у падању, него у устајању! Многи не устају, него се ваљају у свом паду. Моје су бриге велике, јер у поро-

дици депонујемо све што можемо. Излаз у свет је виша сила. Одговоран је онај чији је живот у питању – колико ће да има интелигенције, духовне кондиције, колико ће распознати разлику између добра и зла?! Људи не узимају одговорност за свој живот, него одговорност предају другом и чекају да он направи решење за њих.

„Уметност је трагање за истином, бележи крст времена, жели да на- зре болу стварности...“, говорио си запањеним критичарима који су тешко разумевали твој пут срцем Богу у сусрет.

– То је непрестана игра посматрања. „Ко су ови људи поред нас, ко смо ми поред њих, има ли кога овде, има ли Бога овде?!“ Ми се посматрамо док наш живот пролази. А оно што прође тешко може да се надокнади. Ту је и питање – како да се охладиш од страсти, увек куља природа, а ти тражиш мир правећи буку, тражиш неку руку да те уведе у луку. И одеш у Цркву. У мир. Тишину. Гледају нас свети са олтара. Запалимо свеће за живе и мртве, за пријатеље и непријатеље, за нашу душу, за нашу природу да поштеди оне који живе са нама, да моја жена издржи самном, да моја деца знају с ким живе а да их то не умори. Волим када је цика и вика код куће, стално се чује музика, померање, сви смо слободни, кућа је довољна за све који ту живе – за моју ћерку, за моју мачку, за мог пса. Мој син живи на другом месту, али је у срцу, он је увек са нама. Још нико није успео да се сакрије од смрти. А док она не дође по нас у само њој познати час, хоћемо да урадимо нешто за то драгоценом времену које је само сада и више никад.

У огледу „О музici и вастпитању“ Владика Јован Ђулибрк је написао: „Тренутак када је извршен најопсежнији удар на хришћанско устројство космоса српског народа био је осамдесетих година са новокомпонованом народном музиком на једном полу, и Бијелим дугметом на другом“. Јесте ли спасавали образ нације у годинама самоурушавања нације, да ли је музика добро оружје у борби за слободу?

– Борба за слободу је да имаш право да кажеш шта мислиш и да стојиш иза тога. Рокерска недоследност је направила

турбо фолк. Многи истакнути музичари који су се бавили рокенролом су се показали као Тројански коњи. Не може се седети на две столице. Све последице чињења и нечињења долазе као стари рачун који мора да се плати. Постоји рок култура, али и рок некултура. Фаворизоване су неке групе да би се направила вештака музика. Ја никад нијам својој публици излазио у сусрет са најнижим инститкима, да их тетошим, а да видим да је то њихова пропаст. Ценим све људе који се баве овим послом – ово је тежак посао, велико одрицање, доживиши све. Али, нема кокетирања са злом. Сва обраћања према Богу иду кроз музику. И речи носе музику у себи. Музика је живот, виталитет, да будеш раздраган и тужан, да те наведе на размишљање. Музика је велика могућност да се попнеш на сцену и нешто кажеш људима. Ја ништа не одлучујем, мене нешто носи. „Опрости нам сва сагрешења, вољна и невољна и даруј нам Царство Небеско!“ То је важна порука. Човек у Богу може да буде миран. Богу хвала на музici.

Не желим да живим хиљаду година

Такви смо – тражимо мир правећи буку. Тражимо правду а изгледа као да тражимо кавгу. Такво је време. Нисам рођен уз звуке славуја, ја сам дечко из бетона, из неког блока са Новог Београда. Када сам почeo да се хладим, нешто ми је загрејало срце. Тражим мир правећи буку, тражим неку руку да ме уведе у луку. И одем у Цркву. У мир. Тишину. Гледају нас свети са олтара. Запалимо свеће за живе и мртве, за пријатеље и непријатеље, за нашу душу, за нашу природу да поштеди оне који живе са нама, да моја жена издржи самном, да моја деца знају с ким живе а да их то не умори.

Савремена електронска музика је уклонила глас из музике, шта она казује?

– То је ропски рад, као Галиоти – неко стоји и даје одређени ритам, а Галиоти царске галије својим веслима померају галију док се Газда башкари како му вольа, а други раде за њега. Што више раде, њему је боље. То је ствар укуса – људи воле да их боли. Што више знам,

мање се себи допадам. Свако време има своју музику. Лоша музика – лош народ. Добра музика – добар народ.

Објављена је монографија „Срце куца ту је“, која обухвата три деценије постојања бенда Партибрејкерс. Јесте ли током свих ових година били прави одраз времена?

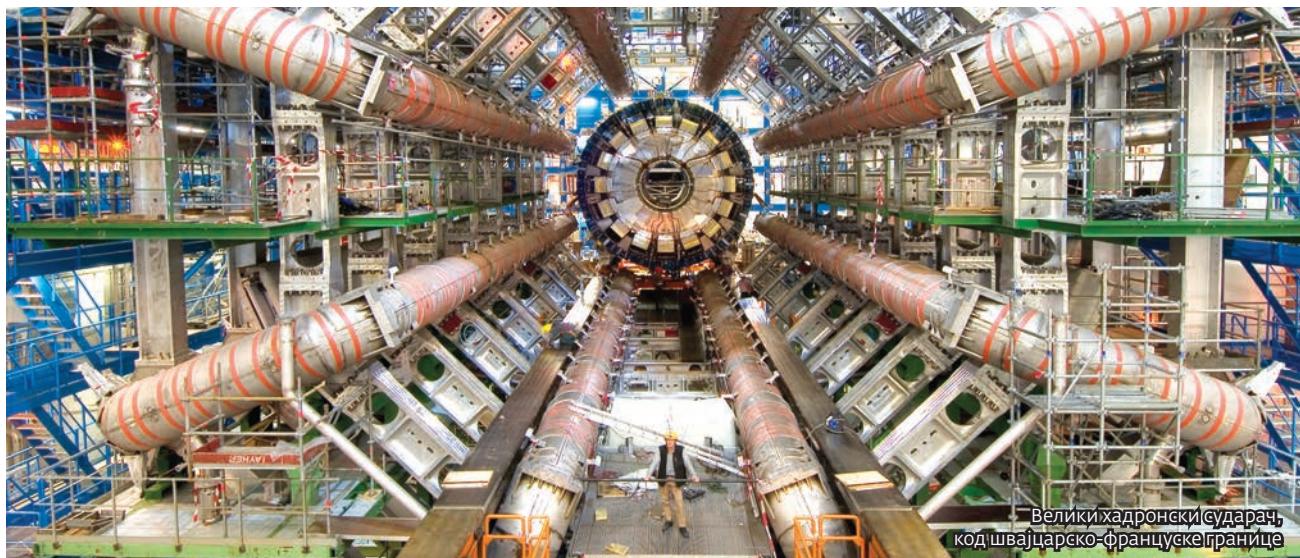
– Како није одраз времена? „Оно што покушавам сад, ти нећеш за цео свој живот“. Не можеш да будеш другачији. Не правим компромисе који ће да ме унизе као човека и ствараоца. Морамо стално да се мењамо да бисмо остали исти, да не бисмо рециклирали. Као Божији закони – ништа спутавајуће, ограничавајуће, али знаш, ако не радиш како Бог заповеда шта ће ти се десити. Било је потребно да се деси и дрога, и алкохол и ноћни живот, јер другачије нисмо знали како да дођемо до нечег стварног. Све је то живот споља, али се споља и потроши и онда схватиш да све што ти треба је унутар тебе. И мораш да сиђеш у подрум и видиш. А тамо је мрачно.

Па се преселите из Београда у Зрењанин. Зашто у Вашем граду више није било места за Вас?

– Цео живот сам желео да будем поред неког од ког бих могао нешто да научим. Жена је била из тог града. Њено срце. Чекала је свог човека, и сазнала да сам то ја. Некад морамо мало да будемо романтични, да маштамо. Уметност нам помаже да видимо даље, даје нам шансу. А када направиш цео круг, видиш да ни уметност не може да парира животу.

Најавите нови албум, осми по реду, шта нас очекује?

– Добра свирка, добро расположење, тишина при приповедању. Важно је да са неким поделимо емоцију, мишљење, осећања, да људи осете да нису сами. Да има још неко ко мисли на њих. Као што има још Неко ко мисли на нас. Бог најгорима даје шансу да се поправе. Спасава се појединач ко идеју о Спасењу даље предаје као нешто важно, као велику духовну вредност. Гледајте у Небо, не само на Земљу. Са Неба стиже све што нас у Небо диже. Што више вере и не очајавајте!

Космичка потрага за бегунцем поретка

јереј Глигорије Марковић

Неухватљиви бегунац није међународни терориста, ни нарко бос, свргнути диктатор, или неко оптужен за ратне злочине и геноцид... Поналажење бегунца је значајно за поредак планете, али његово „хватање“ је императив, јер од њега не зависи само светски већ и космички поредак!

Нега тражи преко 10.000 људи, 160 светских институција, више од 100 нација, и до сада је потрошено преко 8 милијарди евра на покушаје да буде пронађен. Ипак, он је толико неухватљив да многи сумњају да чак и постоји. Тек што се учини да је ухваћен, кад ипак, није то он, већ неко други. Медији су пуни сензација о њему, а детаљи потраге у трену обиђу читаву земаљску куглу. О потрази за њим већ су спеване песме и називају га божанским.

Овај до данас неухватљиви бегунац није међународни терориста, ни нарко бос, свргнути диктатор, или неко оптужен за ратне злочине и геноцид, није припадник мреже криминала или глобални финансијски преварант. Поналажење сваког од ових бегуница је значајно за поредак планете, али његово „хватање“ је императив, јер од њега не зависи само светски већ и космички поредак!

Тражени субјект је уствари нуклеарна честица и име му је Хигсов бозон, а научници теоријски засновано претпостављају да постоји. Он је карика која недостаје физичком моделу за који се сматра да објашњава устројство свега материјалног на Земљи, али и у читавом Универзуму, а потрагу за њим предводи научни институт ЦЕРН у Швајцарској.

ЦЕРН – важан камен у грађевини нове Европе

Прича о ЦЕРН-у је део саге о новој Европи која је грађена након Другог светског рата. На самом почетку педесетих година XX века ратом разорена Европа је трагала за формулом обнављања и начинима изградње духа заједнице до јуче крваво сукобљених нација, уз све присутије нагласке блоковске поделе. САД су уништеним економијама Старог континента, путем Маршаловог плана,

убризгале огромну количину новца неопходног за обнову. Било је потребно да се постави оквир нове грађевине који је изнад националних граница и да се успостави поверење њених грађана. Идеја да заједничко културно наслеђе нација Старог континента може да буде везивни материјал нове грађевине имала је велики број присталица многих значајних имена културе предратне Европе. У Фиренци 1952. представници влада 12 европских земаља потписују Повељу о оснивању Савета Европе за нуклеарна истраживања (Conseil Europeen pour la Recherche Nucleaire), а уговор је ратификован две године касније, под нешто изменљеним именом (Organisation Europeenne pour la Recherche Nucleaire), али је акроним CERN задржан. Изабрано је да локација ове лабораторије буде у Швајцарској, близу границе са Француском.

Најновији акцелератор честица који је конструисан у ЦЕРН-у је ЛХЦ – Lar-

ge Hadron Collider – Велики хадронски сударач. То је кружни тунел дужине 27 km, смештен на 100 m испод земље на швајцарско–француској граници. Око милијарду протона путује у овим тунелима у сноповима, брзином близкој брзини светlosti док их наводи око 9300 магнета од којих је сваки тежак неколико тона, на температури нижој од оне у свемиру и која је близу апсолутне нуле (-273 °C). На четири места у тунелу долази до скоро милијарду судара у секунди, а након судара указују се нове „елементарне“ честице. Што је већа енергија и саопштена брзина кретања снопова, у судару се ослобађа више подлежећих „елементарних“ честица. Да би се ово регистровало неопходни су детектори који су исто тако изузетних димензија као и сам акцелератор. Један од њих има исту количину челика као Ајфелов торањ, а други је два и по пута већи од Партенона у Атини.

Жећ за знањем

Последњим истраживањима у ЦЕРН-у дат је огроман публиситет због очекивања реконструкције првих догађаја, оног што се у научном свету назива Велики прасак. Новинари су честицу бегунца – Хигсов бозон, назвали „божанском честицом“, уз многобројне коментаре о томе да ће експеримент коначно потврдити теорију Великог праска и дефинитивно уклонити Бога из питања о настанку света. У интервјују који је у мају ове године објавио часопис *Jуроплан* под насловом „Превазилазимо границе између знања и веровања“, Ролф Дитер Хојер, директор ЦЕРН-а, износио је оцене научних домаћа експеримента, економске корисности и утицаја на развој нових технологија, изнео је своја запажања по питању ових очекивања. Директор ЦЕРН-а је изразио мишљење да се научници данас сусрећу са питањима веровања и философије, као и да се многи философи и теологи суочавају са резултатима истраживања у ЦЕРН-у, истакавши потребу за конструктивним дијалогом. Он је нагласио да је људски захтев за знањем оно по чему се човек разликује од осталих бића. Како се изразио: „...ми смо људи, ми желимо да разумемо свет око нас! Како су ствари настале, како се Универзум развијао?“ Ролф Дитер Хојер је још нагласио да је предмет истраживања за физичаре откривање законитости првих догађаја, а да код сваког питања да ли је нешто било пре Великог праска, знање бива исчрпле-

но и веровање постаје важно, изразивши сумњу да ће бити пронађени било какви одговори на питања која се односе на оно што претходи првом догађају. Нагласио је разлику између чињеницама потврђеног мишљења и веровања. По његовим речима: „... чињеницама потврђено мишљење је нешто што бар делимично може да се докаже, док веровање или философско мишљење не може да буде испитано кроз експерименте“. Истакао је да је на својим границама физика повезана са философијом, али да то није случај са физиком честица која први сазнање из теоријског оквира или из експерименталних података, одбацивши тако свако философско утемељење, јер како се изразио, „једном када нешто можете да докажете није више питање метафизике“.

Вера супротстављена науци и знању

Категорично одбијање било каквих метафизичких садржаја које је истакао директор ЦЕРН-а није нимало случајно, јер од настанка класичног позитивизма, током XIX и XX века траје оно што би смо могли да назовемо свлачењем било какве метафизике са математичких природних наука међу којима је физика.

Пре него што су одбачена било каква философска и метафизичка утемељења, одсечене су везе природних наука са хришћанском Црквом. Иако су данас природне науке творевина свеукупног наслеђа човечанства, у коју је утрађено јелинско и римско, индијско и кинеско, као и наслеђе Ислама, Западно хришћанство и хришћанске институције Западне Цркве су имали кључну улогу у обликовању начела, метода и институција онога што је временом постало савремена наука. Семе природних наука је хибридна творевина богословске мисли Западне Цркве – „на чињенице; одговори категорично“, поклич је схоластичких расправа. Антологијско питање схоластике о броју анђела који играју на врху чиоде допринело је открићу инфинитезималног рачуна истовремено убијајући здраву богословску мисао. Природна и логичка религија је животодавну хришћанску веру учешћа у Божанском деформисала тако што је творевину затворила у сопствене законе, а Бога поставила на трансцендентне висине. Подела на материјално и духовно је усмерила богословску мисао у погрешном правцу, истовремено пружајући могућност да се појави неко ко

ће веродостојније у оквирима исте методологије објаснити свет и човека. Корене ове сложене трансформације свакако можемо да уочимо у мисли Св. Августина, а када су Аристотел и Платон стigli на Запад заједно са арапским коментаторима, направили су праву пометњу у мисли Западних богослова. Изузетно богата садржајем вишевековна трансформација преусмерила је делатну веру опита живог Бога у религијску метафизику, која је својом богословском бесплодношћу омогућила природним наукама да положу право на истину и непобитност чињеница које износе. Већ од самог почетка оштар сукоб, довео је да тога да је Црква проглашена убицом истине и противником знања и напретка, хришћанско учење неутемељеним, а вера недоказивом.

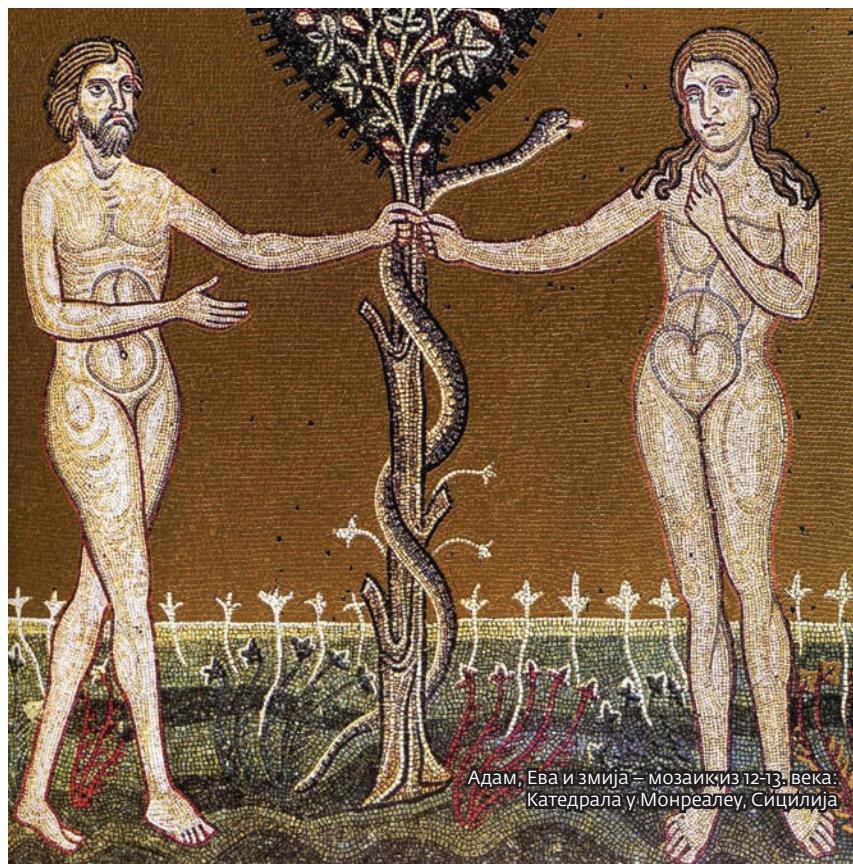
Данас су човечанству став хришћанства према науци и рационалном знању уопште, као и хришћанско учење, познати на основу догађаја са Запада, односа према науци који су у прошлости имали Римокатоличка црква и протестантске заједнице, а и ово непотпуно познавање је углавном пуно предрасуда. Истина Православља, намењена и доступна свима, на жалост, остаје скријена већем делу човечанства, и попут законитости природних наука позната је професионалним специјалистима. По подацима из 2010 год, православни хришћани номинално чине 5% светске популације, док је број оних којима је познат однос Православља према људском знању, свакако знатно мањи.

У раздвајању знања од вере, као и даљем развоју сукоба о веродостојности учења, Православна Црква није узела активно учешће. Разлози за то су делом историјски; али много важније је што Православна Црква никада није такав проблем осећала као свој, нити је богословље пружило могућности за такве поделе. То није био једноставан пут, али је Православље избегло замке везивања материјалног за законе своје природе, и рационалног достизања неког божанства метафизици. Полазећи од истине Бога Творца свега видљивог и невидљивог, изворе сваког сазнања Православље је видело у односу створеног и нествореног. Познање је повезано са односом и заједницом, са учешћем створеног у животу Творца, не са сеирањем објективизиране стварности, и контемплативним достизањем метафизичких истини. Искуство учешћа створеног у нествореном, које пружа живот у Цркви

као Телу Христовом, благодаћу Св. Духу, даје одговоре о створеном које превазилазе свако знање до кога је могуће доћи сецирањем творевине. До познања створеног је и немогуће доћи без учешћа света и човека у животу Оног који је њихов Творац. У том концепту човек и свет су причасници у животу Бога и свет се открива као богослужбена структура у којој се укидају поделе на живу и неживу природу, разумно и неразумно, материју и антиматерију, већ је све богослужбено устројено у Светом Духу да би се досегао живот. Поред овог познања створеног које превазилази његов садашњи поредак, православно хришћанство је од почетка признавало и познање творевине у свом природном палом стању, али је наглашавало да такво познање није потпуно, потпада тренутном веку, и није способно да докучи тајне света и човека. Свака фасцинација човеком способношћу да размишља и открива разумом свет је наивна, када се упореди са сазнањем да су у човеку похрањене бескрајне могућности напретка које треба да животом објави јер је икона и подобије Бога. Исти Аристотел и Платон, као и сви њихови коментатори и настављачи уместо да направе пометњу коју су начинили на Западу, на Православном Истоку су искоришћени за изражавање истине вере у живог Бога. Када је требало определити се за религијску метафизику или опит живог Бога, Православље је остајало верно Истини, као што је у 14. веку животом посведочило учење Григорија Паламе, а не Варлаама Калабријског. Библијски утемељено, предањски посведочено и литургијски присутно, Православље није могло да да зачетке оног што су данас природне науке.

Пред безличјем света

Ипак, иако није учествовало у стварању поделе, Православље је суочено са свим последицама овог раздвајања. Природне науке које су одбациле прво веру, а затим и метафизику су допринеле креирању света коме Православље треба да објави јеванђеоску поруку, неоскврњену и неокрњену, али истовремено сасвим актуелизовану. Данас је сама фундаментална наука којом се ЦЕРН бави тешко разумљива и доступна малом броју специјалиста одређене области, али утицај ових открића превазилази ускост оквира стручног разумевања. Као основа целокупног технолошког развоја на планети

Адам, Ева и змија – мозаик из 12-13. века: Катедрала у Монреалеу, Сицилија

фундаменталне науке су у вези са широким спектром социјалних, економских и политичких промена, као и са експанзијом секуларизма. Идеја о месту знања уопште, и човековом позивању да својим разумом спознаје свет, и да га прилагоди сопственом напретку која је похрањена у саме основе фундаменталних наука, чини их кључним елементом у креирању слике света у коме је човек сам себи једина мера, а атеизам саставни чинилац промиšљања о свету. Достигнућа фундаменталних наука су утицала на развој и раст капитализма, тржишта, трговине и конзумената, што је довело до савременог хедонизма који је непрекидни изазов Православном хришћанству. Развој савремених технологија је довео до веће социјалне и географске мобилности, што је опет поспешило разбијање једниница заснованих на сопственим традиционалним вредностима и вери, уз својеврсно еклектичко преузимање најразноврснијих елемената различитих традиција и веровања. Систем образовања и медији промовишу управо ове вредности у духу чудноватог плурализма који укида свако одступање од задатог курса кретања човечанства и више делује као монизам. Тешко мерљиви прогрес због много променљивих које треба узети у обзир, на једној страни отвара нове могућности, док истовреме-

но изазива до тад непостојеће проблеме на другој. Непрекидна игра изазивања, а затим решавања проблема заокупља разум човечанства. Атрактивност и такмичарски дух потрошачког друштва са свим својим паралитуријским понудама су у животима људи маргинализовали верски обред већине религија, па и богослужење Православне Цркве.

Овако, у грубим потезима насликан, изгледа свет у чијем креирању учествује ЦЕРН. ЦЕРН је и основан да би учинио могућим покрет човечанства у жељеном правцу људског виђења болјег и праведнијег света, извесније и сигурније будућности, а за његово оснивање је без сумње био пресудан политичко-историјски тренутак након II светског рата. Како се богатила људска визија новог света и он је временом допунио оправданост свог постојања другим садржајима, попут економских и социјалних. У том свету, тражени бегунац честица – Хигсов бозон је важан темељ, био пронађен или не. Важно је да потрага не буде прекинута, да се завири у средиште земље, на дно океана, у космички бескрај и структуру материје под будним оком медија. Битно је да се потрага човечанства настави и да што више учесника буде укључено у њу, док планетарни аудиторијум без даха ишчекује хепенинд. На овом „хепенингу“ Бог је наравно *Persona non grata*.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Христова есхатолошка беседа

gr Предраг Дратушиновић

Како разумети есхатолошки говор Господа Исуса Христа у Еванђељу по Матеју (25,31-46)?

Еванђеље по Матеју садржи један говор Исуса Христа који се назива есхатолошки и који нам је предат једино у овом Еванђељу (Мт 25,31-46). Овај јединствени текст опијује последњи Христов долазак, долазак Сина Човечијег, окруженог анђелима, седећи на престолу славе своје (Мт 25,31).

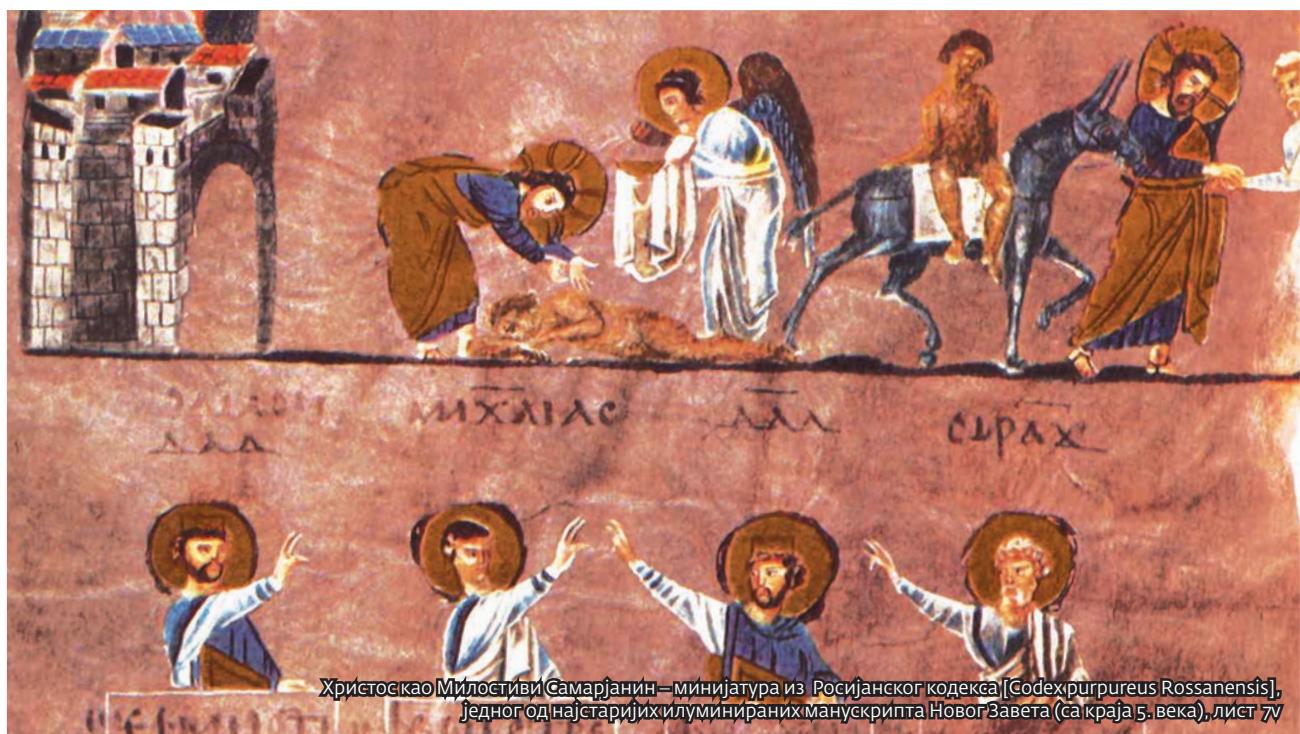
Пред Сином Човечијим сабирају се „сви народи“ које он потом разлучује „као пастир што разлучује овце од јаради. И поставиће овце са десне стране себи, а јарад са леве“ (Мт 25,32-33). Надаље, текст се може поделити на две велике целине: дијалог Сина Човечијег са онима који су са десне стране, који су благословени од Бога и примају Царство које им је припремљено од почетка света. Они су се удостојили Царства делима љубави према потребитим, не знајући да су сваки пут чинећи дело милосрђа, као што је нахранити гладног, напојити жедног, примити странца, обући нагог, посетити болесног или утамниченог, то чинили самоме Христу (Мт 25,34-40). Окупљени са леве стране бивају, насупрот томе, одбачени у „огањ вечни“, јер нису чинили иста та дела милосрђа, не знајући да су тако пропустили прилику да послуже самом Господу кога уосталом и исповедају (Мт 25,41-45). Овде се остварују речи Христове да неће свако који му

говори „Господе, Господе“ ући у Царство, па чак и ако је у име његово пророковао, чуда чинио, демоне изгонио. Биће им једноставно речено: „Никада вас нисам знао; идите од мене ви који чините безакоње“ (Мт 7,21-23). Вера и из ње наизглед исходећа чудесна дела нису довољни да обезбеде живот вечни. Епилог есхатолошког говора је да последњи одлазе у „муку вечну, а праведници у живот вечни“ (Мт 25,46).

Човекољубље – предслов богопознања

Овај текст носи са собом низ изненађујућих момената и буди исто толико питања. Ми ћемо се овде посветити само једном аспекту поруке коју он носи. Из есхатолошког говора Христовог произлази да је елементарна помоћ потребитим, људима у невољи, критеријум сваког богопознања, богоопштења и вечног обитовања са Христом у Царству. С друге стране, по нашем мишљењу, овај текст нуди тумачење две највеће заповести Господње и истовремено одговор на питање: ко су наши ближњи? Раније у Еванђељу по Матеју наводе се две заповести које су највеће у јудејском Закону: „Љуби Господа Бога својега свим срцем својим, и свом душом својом, и свом мисли својом.“ Ово је прва и највећа заповест. А друга је као и ова: „Љуби

ближњега својега као самога себе“ (Мт 22,37-39). Есхатолошки говор Христов (Мт 25,31-46) показује неодвојивост, органску повезаност ове две заповести, са једне, и показује нам ко је тај ближњи из друге заповести, са друге стране. Окупљени и са леве и са десне стране исповедају Христа обраћајући му се са „Господе“ (Мт 25,37-44). Њихова вера у Христа као Господа је евидентна. Међутим, суштинска разлика између њих је у томе што окупљени са леве стране нису схватили да не могу истински служити Господу без несебичне љубави према потребитим. Њихово исповедање је празно, њихова вера без дела је мртва (уп. Јак 2,26; уп. такође Јак 1,27). Они, наиме, нису испунили другу заповест, нису схватили ко су њихови ближњи, нису их препознали и на тај начин су онемогућили себе да испуне прву заповест коју су мислили да испуњавају. Да је сваки човек у невољи, сваки потребити човек наш ближњи илустративно показује и прича о милостивом Самарјанину из Еванђеља по Луки (Лк 10,29-37). Ова прича је, уосталом, једини посредни одговор на питање „ко је мој ближњи?“ у читавом Новом Завету. Милостиви Самарјанин је једноставно помогао човеку у невољи, показавши елементарно милосрђе и човекољубље. Из есхатолошког говора Еванђеља по Матеју може се закљу-

чити следеће: нема службе Богу без службе ближњем, а ближњи је сваки човек у невољи, ускраћен за основне потребе, усамљен, одбачен, социјално неприхваћен, болестан, речју: свако ко је за појмове овога света носилац проблема и непожељан члан друштва.

Хришћанска љубав

На овој тачки хришћанска љубав се показује заиста као љубав која није од овога света и која свој идентитет црпи из вере у Господа Иисуса Христа, Бога рођеног у јаслама, Бога који није имао где главу склонити, оспорава ног, понижава ног и на крсту Распетог. Хришћанска љубав се таквом показује зато што не пита ко је тај потребити коме моје мало може бити пуно. Да ли је хришћанин? Да ли је инославан? Да ли је атеиста? Да ли је неке друге вере? Хришћанска љубав према потребитом не пита тако нешто. Нити пита зашто се неко нашао у томе стању да нема храну, воду, одећу, изгубљен у туђини? Колико је сам допринео томе стању? Да ли је сам крив? Зашто је у тамници? Хришћанска љубав према потребитом не пита тако нешто. Нити је милостиви Самарјанин пуно размишљао о жртви разбојника, ни ко је, ни откуда је, ни шта му се десило, већ је притекао у помоћ. Можда се нигде као у љубави према ближњима не

разјашњава Христов апел да будемо као деца (Мт 19,14) да несебично и безазлено волимо и дајемо: да не зна левица твоја шта чини десница твоја (Мт 6,3). Још један моменат у есхатолошком говору заслужује пажњу: све што су окупљени са десне стране чинили су реално посматрано ситнице. Дати некоме чашу воде, нахранити га, обући, посетити болесног и утамниченог, примити усамљеног странца нису надљудски подвизи. То је нешто што свако може. Христос не тражи од својих ученика да узимају судбине људи у своје руке, да мењају нечије животе, на пример да гладноме нађу сталну трпезу, да лече болесног или ослободе утамниченог. Не, оно што је довољно да се пројави љубав на коју су хришћани позвани је једнократна помоћ у датом моменту: чаша воде, нешто хране, одвојити нешто времена за другога, пружити уточиште непознатоме. Зар није и милостиви Самарјанин поступио тако? Он је пружио елементарну помоћ, оно што је и било до њега. Тако нема оправдања када хришћани оправдавају своју пасивност у међуљудским односима тешкоћама, проблематичним људима, сложеним ситуацијама итд. Ипак је оно што се од њих тражи далеко испод позива да мењају људе и свет, већ само да у потребитима препознају Христа и помажући им помогну самоме Господу,

испуњавајући на тај начин обе највеће заповести Божије.

Следити Христа

Ниједан новозаветни текст не везује тако директно богопознање за љубав према ближњем на начин на који то чини есхатолошки говор Иисуса Христа у Еванђељу по Матеју. То је и последњи велики Христов говор пред почетак његовог страдања које следи. На тај начин он је нека врста завештања и подсетника на то шта значи бити следбеник Христов. Он уједно износи и последње консеквенце беседе на гори (Мт, 5-7) подсећајући увек на то шта значи бити хришћанин. Ни исповедање вере пред светом, ни чудесне демонстрације те вере неће распалити светлост којом хришћани треба да светле свету, већ само вера која кроз љубав дела (Гал 5,6: „Јер у Христу Иисусу нити шта вреди обрезање, ни необрезање, него вера која кроз љубав дела“). Стога је љубав према потребитима уједно и суштина мисије Цркве у свету: „Тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца вашега који је на небесима“ (Мт 5,16). Стога не зачуђује што се у аскетској литератури православног Истока може наћи на изреку: „Видео си брата свога, Бога си видео.“

Православна веронаука као наставни предмет

Ка интегралној личности: православна теологија у школи (I)

гр Ксенија Кончаревић

Циљ наставе православне веронауке, у нашем поимању, састоји се у томе да пружи целовит, интегрални православни поглед на свет и живот у његовој историјској и есхатолошкој димензији.

Савремени човек је човек „једне димензије“: његова настојања окренута су пре свега ка акумулирању позитивних знања, ка овладавању чињеницама и генерализацијама које претендују на апсолутну сигурност и потврђеност у њиховој непосредној примени. Тиме он, у грозници своје професионалне или политичке ангажованости, у љуштури самодовољности, не само што гуши, затупљује, паралише у себи својствено му осећање бесмртности, своје „сећање на будућност“, на заједницу са Богом, него и губи способност да осећањем и мишљу досете до другог људског бића, најзад, да оствари контакт са самим собом.

Испарцелисаност и фрагментарност слике света и представе о себи човека данашњице неминовно налазе свој израз и одраз и у креирању вaspитноЭобразовног процеса, чије се поимање још увек сужава на његову материјалну раван (стицање знања у што већем екстензитету). Доминација дидактичког материјализма и прагматизма манифестију се, између остalog, и на једном тако осетљивом подручју као што је расправа о сврсисходности, дometima и евентуалним садржајима верског образовања у институционалном школству. Показује се, наиме, да педагозима, психолозима, научницима хуманистичког профила углавном није страна идеја о инкорпорирању у постојећи фонд ученичких знања и извесних чињеница,

представа, генерализација везаних за религију (у најширем смислу). Размишљајења, међутим, настају у вези са: (а) интерпретирањем информативног циља наставе и (б) односом према реализацији потенцијалних формативних и вaspитно-развијајућих циљева, из чега проистичу, даље, и недоумице око избора и презентације наставних садржаја, приступа настави итд.

Да би се могло компетентније расправљати о проблематици веронауке (катехизиса, теологије) као наставног предмета, сматрамо да је пожељно најпре нагласити да је реч о дидактичком транспонованој научној дисциплини чије је полазиште систем теолошких наука са својственим им садржајима и методолошким приступом. То, даље, значи да настава даје одређени, сваком узрасту примерени дидактички обликовани фонд спознаја, али се она свакако не ограничава искључиво на информативни моменат. Циљ наставе православне веронауке, у нашем поимању, састоји се у томе да пружи целовит, интегрални православни поглед на свет и живот у његовој историјској и есхатолошкој димензији, а то значи да ученици систематски упознају веру са доктринарног, литургијског, социјалног и мисионарског аспекта, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са другим наукама и погледима на свет,

кроз који се, опет, настоји показати да хришћанско виђење (литургијски и подвижнички опит Цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну и конфесионалну припадност. Ово упознавање са вером спроводило се како на информативно-спознајном, тако и на доживљајном и делатном плану, са настојањем да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос са Богом, са светом, са другим људима и са собом). А то конкретно значи: (а) да се код ученика развије отвореност и однос према Богу као Другој и другачијој Личности у односу на нас, као и отвореност и однос према другом човеку као икони Божијој, личности такође другачијој у односу на нас, те да се између ове две релације оствари узајамно зависна веза (спознавање заједнице); (б) да се ученици оспособе за постављање питања о целини и најдубљем смислу постојања човека и света, о људској слободи, животу у заједници, феномену смрти, односу са природом која нас окружује и др.; (в) да се код ученика изграде способности дубљег разумевања и вредновања културе и цивилизације у којој живе, успона и падова у историји човечанства, достигнућа у разним областима стваралаштва; (г) да им се помогне у одговорном обликовању заједничког живота са другима, у изналажењу равнотеже између властите личности и заједнице, у оствава-

ривању сусрета са светом (са људима различитих култура, религија и погледа на свет, са природом) и са Богом и (д) да се код ученика изгради уверење да је свет и све што је у њему створен за вечност, да смо сви створени да будемо причасници (udeonichari) вечног живота, те да се из те перспективе развије способност разумевања, преиспитивања и вредновања сопственог односа према другом човеку као непоновљивом бићу и према творевини Божијој (а то значи и изграђивање спремности на преумљење, на покајање).

Из прегледа овако схваћених циљева и задатака наставе веронауке очигледно је да је реч о предмету који дубоко задире не само у когнитивну, него и емоционалну и волитивну сферу личности ученика. Његова предност у односу на друге предмете свакако је у томе што он нуди неупоредиво веће могућности за откривање смисла живота, емоционалну размену и интелектуално напредовање – а то су, по мишљењу пољског психолога Обуховског, три најзначајније потребе чије задовољење треба обезбедити у васпитно-образовном процесу.

У расправама о концепцији наставе веронауке поставља се, између остalog, проблем евентуалне ограниченошти методолошког приступа: полази се од претпоставке да се стицање знања у овој области не може базирати на „индуктивно-истраживачком и критичком, него на догматско-религијском приступу“, те да као таква она „не би доприносила или би барем успорила развој слободног и критичког мишљења ученика“ (др Невенка Тадић). У покушају да отклонимо дилеме око могућног методичког приступа најпре бисмо нагласили да је и веронауци, као и већини других предмета, својствен полиметодизам. Искуства конципирања и извођења наставе веронауке у другим срединама недвосмислено показују присуство већег броја методичких приступа (интерпретацијско-аналитички, медитацијско-стваралачки, проблемско-стваралачки, хеуристички, демонстративни, комбиновани), који представљају само предметну конкретизацију у општој дидактици посведочених метода: вербално-текстуалних, илустративно-демонстративних и практичних. Веронаука, дакле, нема пресудну улогу у когнитивном развоју ученика, нити је

од ње то умесно очекивати. Њено није ни да убрзава, ни да успорава или омета развој когнитивних функција, него да пружи простор за самореализацију интегралне личности.

Наставу веронауке, даље, морамо посматрати у јединству са остваривањем васпитно-образовног рада у другим предметима, другим дидактичким транспонованим наукама и уметничким (радним, спортским) дисциплинама. Са њима она остварује потенцијално веома широку корелацију (појмовно-терминолошку, садржајну, методолошку), омогућавајући дубљу спознају њихових садржаја (тумачење књижевних, уметничких дела, интерпретација научних достигнућа, историјског процеса итд.), превладавајући предметну испарцелисаност и нудећи оквир за јединствено методолошко-интерпретативно полазиште. Али постојање корелативних веза не би смело угрозити системност самог предмета: било би недопустиво било какво фаворизовање, рецимо, историјских или културних садржаја на рачун теолошких (они су, наиме, парцијално инкорпорирани у ове потоње као главне за формирање профила самог предмета).

У вези са концепцијом школске катехезе јавља се, разумљиво (с обзиром на дисконтинуитет у њеној заступљености у нашем школском систему, али и ве-лико интересовање јавности, не увек довољно теолошки обавештене), више начелних дилема, између осталог: да ли су и колико представе које се нуде у оквиру предмета флексибилне, одн. јесу ли оне чврсте и непомериве или „расту“ заједно са учеником; у ком је саодносу информациона димензија наставе са њеном еклесијалном димензијом

(уцрквењивањем ученика); у којој мери веронаука прати актуелне узрасне тенденције у психичком животу деце, саобраћавајући се њима, а колико их сама подстиче, и сл. Покушаћемо да их размотримо у кратким цртама.

Када је реч о флексибилности представа које се формирају у оквиру наставе веронауке сматрамо да је, упркос код нестручњака увреженом мишљењу да оне имају „догматски“ карактер, да се базирају на некаквим учауреним формулатијама које се имају репродуковати дословце у свакој прилици, мало предмета који пружају толико подстицаја за динамички развој појмовно-категоријалног апарата којим се у настави оперише. У настави веронауке то је и неопходан услов духовног узрастања ученика. Митрополит Антоније Блум у вези са овим примећује: „Мислим да је један од проблема који се појављују пред дететом у томе што га нечemu уче док је још мало, а затим, када постане нешто старије и напуни десет година, одједном се открива да оно има и питања, и сумњи, и недоумица. Прерасло је све оно чему су га учили у детињству, а у међувремену га нисмо ничему научили, зато што нам није падало на памет да пратимо каква се питања у њему рађају и да обраћамо пажњу на ова питања, да се према њима односимо озбиљно, а не да се просто чудимо: „Како то доводиш у питање?“ (...) Често се дешава да, када дете у пубертету почне да нам поставља питања, ми на њих не одговарамо. И не одговарамо, на жалост, веома често не зато што смо према њему непажљиви, већ зато што немамо шта да одговоримо, сами никада о томе нисмо размишљали“.

(наставак у следећем броју)

Брига о деци без родитељског старања

„Светосавска учионица“

Смиљана Ђурић

„Човекољубље“ организује различите креативне радионице којима се буде креативни потенцијали, радозналост, стваралачке вештине и проширују знања и разумевања код деце лишене родитељског старања.

Сваки пут када чујем узвик мог другара из дома „Моша Пијаде“, ‘добио сам 5 из математике!’, радујем се као да је моја оцена. Заиста ми улепша дан”, каже Каталина, волонтер Добротворног фонда Српске Православне Цркве „Човекољубље.“ Каталина има 24 године, студент је Академије Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију и волонтер је већ четири године на пројекту „Светосавска учионица“. Овај пројекат је намењен деци школског узраста која су штићеници државних домова за бригу о деци без родитељског старања. Институције социјалне заштите забрињавају децу без родитељског старања, сирочад, децу жртве породичног насиља, небриге и другу децу и младе који долазе из нефункционалних породица.

Многа од ове деце, с обзиром на ванредне услове у којима су живела, немају довољно предзнања за школовање, а често ни савладане елементарне животне вештине. Фонд „Човекољубље“ са пројектом „Светосавска учионица“ помаже у развоју и социјалној интеграцији деце, пружајући боље услове за учење и ефикасније укључивање деце у друштвено-културни живот. Волонтери који су ангажовани на овом пројекту својим континуираним радом у домовима помажу деци у савлађивању школског градива, као и у примени стеченог знања. Они су образовани и оспособљени млади људи, пуни љубави и пожртвовања, који

своје знање и вештине преносе деци, разумеју њихове потребе и мотивишу их да трагају за успехом. Они су не само „старија браћа и сестре“ у које деца имају поверење, већ и узори са којима се могу поистоветити. За 10 година, колико „Човекољубље“ реализује овај пројекат, много младих људи из различитих професија, као и будући педагози, учитељи, професори, учествовали су у овом пројекту. Пружење могућности волонтерима фонда „Човекољубље“, напредним студентима и незапосленим, образованим младим људима, да стекну потребна знања, искуства и вештине у раду са децом без родитељског старања и да открију значај волонтерског рада са децом, још један је од циљева овог пројекта.

Колико је значајна оваква врста ангажовања говори нам из свог искуства Каталина: „Годину и по дана била сам штићеник „Дома за средњошколску и студентску омладину – Звечанска 52“ и тамо сам упознала два волонтера фонда „Човекољубље“ која су редовно долазила и помагала деци. Видела сам колико су они важни, не само као помагачи у учењу, већ нарочито као добри саговорници са којима су штићеници могли отворено да разговарају о љубавним проблемима, проблемима у друштву и да се посаветују око разних недоумица које су их мучиле. По изласку из дома и након уписа факултета осетила сам потребу да на неки начин помогнем деци која немају, као друга деца, подршку своје породице у

учењу. Зато сам се и пријучила „човекољубиво“ волонтерској групи на пројекту „Светосавска учионица“ и, ево, већ четири године се трудим да са другарима у дому заједничким снагама поправимо сваку лошу оцену. За то време десило се доста лепих доживљаја, разних дододовштина којих ћу се увек радо сећати. Иако сада имам пуно обавеза на факултету, сваки слободан тренутак користим да одем до дома и помогнем штићенику са којим већ две године редовно радим. И заиста, свака његова петица је и мој лични мали успех.“ Волонтирање у пројекту „Светосавска учионица“ не само што доприноси Катаринином личном искуству, већ је она одличан узор и својеврсна мотивација за оне штићенике који се сучавају са тешкоћама у свом школовању.

Давне 2001. године Добротворни фонд СПЦ „Човекољубље“ је у сарадњи са „Центром за заштиту одојчади, деце и омладине“, а уз подршку Caritas Vienna, отпочело реализацију овог пројекта и пуних десет година волонтери пројекта „Светосавска учионица“ редовно одлазе у београдске домове и уче са штићеницима. „Добротворни фонд Српске Православне Цркве „Човекољубље“ је присутан у свакодневном животу деце на смештају у „Центру за заштиту одојчади, деце и омладине“ у протеклих десет година. Деца на пријему у домску заштиту имају значајне проблеме у васпитно-образовном статусу“, каже директор

Центра Зоран Милачић. „Осим изостајања елементарних хигијенских навика, присутни су проблеми везани за њихов образовни статус, едукативна занемареност, значајно заостајање школског за календарским узрастом, изостајање навика, немотивисаност за школовање. Дуги низ година пре појаве фонда „Човекољубље“ установа се суочавала са значајним проблемима организовања додатне помоћи у учењу, при чemu није постојало целовито решење које би обухватило сву децу којој је потребна помоћ. Од 2001. године деца у домовима имају континуирано, свих ових година, сигурног помагача и ослонац у усвајању школског градива. Посебно је вредна помоћ која је пружена у овладавању техникама учења са циљем да деца самостално уче и стекну самопоуздање. Ефекти реализације програма „Светосавска учионица“ се систематски прате и могу се егзактно сагледати кроз поправљање слабих оцена и постизање бољег успеха. Сарадња са фондом „Човекољубље“ је изузетно значајна за децу у домској заштити, јер је „Светосавска учионица“ пројекат који је много више од учења“, закључује Милачић.

Да је то заиста тако говори нам Александра, ученица IV године Средње угоститељско-туристичке школе у Београду. „Са волонтерима учим већ седам година. У почетку ме је васпитач подстицао да идем на часове, разговарао са мном о томе колико су ми ти часови неопходни. Касније сам

схватали колико ми је то важно и почела сам и сама да их тражим и договарам се са њима за следеће часове. Да није волонтера не знам како бих положила квалификациони испит на крају основне школе, а ни прве три године средње школе. Са неколико волонтера сам се зближила и веома су ми драги. Поред учења овај пројекат нам пружа и дружење на радионицама и излете, а то деца нарочито воле, па им је некада и то мотивација за учење.“

Од 2003. године и деца без родитељског старања смештена у домовима у Новом Саду (пројекат је до септембра ове године био реализован у „Дневном боравку“ при Центру за социјални рад и у СОС Дечије село „Др Милорад Павловић“ у Сремској Каменици), Нишу и Бања Луци прављају оцене заједно са волонтерима фонда „Човекољубље“. Само у току прошле године 50 волонтера у Београду, Новом Саду, Нишу и Бања Луци одржало је укупно 7341 часова из различитих школских предмета за 330 деце смештене у домовима.

Годинама уназад у оквиру пројекта „Светосавска учионица“, а уз подршку Градског секретаријата за спорт и омладину и Секретаријата за социјалну заштиту града Београда, „Човекољубље“ у Београду организује различите креативне радионице којима се буде креативни потенцијали, радозналост, стваралачке вештине и проширију знања и разумевања код деце лишене родитељског старања. У оквиру пројекта

„Умеће живљења“, који се реализује током ове године, два пута месечно деца долазе на едукативне радионице у просторије фонда „Човекољубље“ и разговарају са стручњацима о томе на који начин је добро користити слободно време, шта желе да буду кад порасту, чиме ће се бавити у животу, али се баве и темама као што су пријатељство, љубав, страхови. Поред радионица, једном месечно организују се посете различитим културним институцијама и манифестацијама у Београду, па тако штићеници домаца имају прилику да упознају Београд какав им није доступан у њиховом свакодневном животу.

И на крају ове приче о малим паметњаковићима из домаца за децу без родитељског старања и њиховим „старијим сестрама и браћи“, подсетимо се речи Светог Јована Златоустог: „У нежном (дечијем) узрасту детенце брзо прихвата оно што му се говори и као печат у восак, у душе дечије утискује се оно што слушају. Самим тим, њихов живот се већ тада почиње усмеравати или ка пороку или ка врлинама. Услед тога, ако их још од самог почетка и, да тако кажемо, на самом прагу, удаљимо од порока и усмеримо на прави пут, то ће им у будућности постати навика и део њихове природе, тако да се неће лако и по својој вољи приклањати рђавом, јер ће их навика привлачiti добрым делима“. То је управо циљ који „Човекољубље“ са пројектом „Светосавска учионица“ тежи да оствари.

Од вишке знања не боли глава

Једно сведочанство о љубави према ближњима, које вере и из ког народа били: добри ставрофор Раде Савић иprotoјереј Влајко Грабеж – двојица великих људи у смутна времена

Када је несрећни рат већ увеко ђеснио територијама некадашње СФРЈ, у септембру мјесецу пошао сам у први разред основне школе, заједно са својом сестром (близанком). Како се након комунистичког периода у просвјетно-школске установе вратила вјеронаука као наставни предмет, тако је и нас задесило то, да морамо бити оцењени из тог предмета. Међутим, ми нисмо ишли на часове исламске вјеронауке јер тада у Шипову није било ни једног хоџе. Они су отишли са првим конвојима Муслимана-Бошњака према Централној Босни.

По тадашњим писаним или неписаним просвјетним законима, ми дјеца других вјери исповјести у Шипову, морали смо присуствовати часовима православне вјеронауке, јер нам другачије нису могле бити закључене оцјене. Одмах су против такве одлуке устали поменути Раде Савић и Влајко Грабеж. Као људи, који су свој живот посветили да служе Господу Богу и народу, знали су да никог не треба присилјавати на нешто што истом није угодно, те да нема вајде од вјере која се насиљно спроводи. Колико се сјећам, до kraja су остали вјерни својим ставовима. Вјероватно су их други осуђивали, не гледајући очима којим њих двојица гледају. Наравно, нама дјеци није било лако, јер смо се питали зашто нас неко на нешто тијера, а школу смо замишљали као неко срећно мјесто. На почетку школовања на часове вјеронауке долазио је неки млади prota (вјероватно је био приправник), чијег се имена нажалост не сјећам, али и он је био истих ставова као Раде и Влајко. Ја добро разумијем, а и знам да њих двојица, као и СПЦ, нису ништа криви у вези ове праксе коју је спроводила тадашња ратна власт. Они нису могли ништа учинити, како би се ти писани или неписани закони укинули. Само су радили свој просвјетни задатак, задатак вјероучитеља, закони и грешке администрације нису били њихови пропусти. Видјет ћемо да и протести ових великих људи нису уродили плодом.

Ставрофор Раде и protoјереј Влајко, као и млади prota су одмах на првим часовима причали са нама, а вјероватно и са остalom неправославном дјецијом говорећи: „Знамо дјеце да вам је неугодно, ал' вјерујте и нама је такође. Брзо ће проћи ове недаће, а ви ако хоћете учите нашу вјеронауку, а ако нећете, вама ће ваше чика protе свакако уписати позитивне оцјене, да вас нераздвајамо од друге дјеце“. Ох, како су то биле благе и очински изговорене ријечи. Некако сам, бар ја, имао осјећај да су они ту како би нас заштитили ако би нас неко узнемирао, или нам требао било какав вид помоћи.

О овоме смо такође причали са својим оцем, који нам је исто говорио да ће све невоље брзо проћи, а да од „вишке“ знања глава не боли. Тако смо и нас двоје почели похађати часове православне вјеронауке, али ће доћи до тога да

ћу ја, као што сам се интересовао за друге предмете, такође заинтересовати за изучавање православне вјеронауке, с тим незаборављајући своју исламску вјеру. И данас зnam. Оче наш, Десет Божијих заповјести, пар других молитви, као и очитати неке славе. Било је истине у оној реченици мога оца, да од „вишке“ знања глава не боли. Временом сам био међу најбољим ученицима, док је сестра била на некој „златној средини“. Младе protе, Раде и Влајко су се често смењивали у мом разреду, па су скоро увјек грдили моје школске другове, православце: „Кад могу они као Муслимани бити ovако марљиви, онда морате и ви!“. После завршених часова, често су нас заустављали и питали да ли нам нешто треба, дирали нас ико, те како су тата и мама? Некако су увјек бđели ту, над нама као и над остalom муслиманском dјeциom, као какви анђели чувари.

После свега, дошао је и дан када смо морали, стицјем ратних околности, напустити Шипово. Са свима смо се поздравили и отишли у дugo четворогодишње изbjegliштво. Protoјереја Влајка више никад нисам видио, а касније сам чуо да службује negdje у Нишу. Са ставрофором Радом сам се поново срео после повратка у родни град, где и сада живим. Често се виђамо у граду или на сахранама, па се пријатељски поздравимо и попрчамо. Раде Савић је зnao и финансијски помоћи моме оцу, а уједno су велики пријатељи. Једном приликом је носећи Свету водицу кроз нашу улицу, затекао мoga oца како усађује багремове па их је благословио говорећи: „Дао Бог да се приме“, а тако је и било.

После свих година које су остale иза нас, сестра и ја нисмо заборавили поштење, добру душу и очинску пажњу коју су нам посветили чика protе Раде и Влајко, у тим, за нас, неизвјесним временима. Због тога им ВЕЛИКО ХВАЛА.

Захвалност припада и ћакону Александру Секулићу, којег сам недавно упознао, и преко кога је ово искрено писање доспјело до вас. Такође се унапред захваљујем вашем цијењеном листу, што ће објавити мој скромни или похвални текст који говори о двојици великих људи. Вјероватно ће и Влајко то прочитати, па му овим путем шаљем срдачне поздраве из Шипова. Желио бих да зна да више нисам мали dјečak, године су пролазile, а ја сам постао професор историје. Моје очи би га вољеле видjeti, па да попијемо кафу kraj Plive или коју чашицу мученице ракије uz пријатељски разговор. Надам се да ће се ускоро сретати са ставрофором Радом и у школској зборници?

На kraju смо ipak сви остали људи, можда је то најкраће али најљепше рекао ваш покојни Патријарх Павле – БУДИМО љУДИ!

prof. историје Amer Baxšić

Црквено-школска Општина Свети Сава у Хјустону позива на радосни догађај

Освећење нове Цркве Св. Саве у Хјустону, Тексас

Са огромном радошћу ишчекујемо велики дан у животу наше црквене заједнице – освећење новосаграђене Цркве Св. Саве у нашој парохији у Хјустону 12. и 13. новембра 2011. г. Ту велику радост делимо са вама, јер, по речима Св. Николаја Жичког, „када се радост дели она се увећава“. Иако одвојени територијално и географски, сви смо ми заједно делови једнога тела Цркве Христове и сви смо позвани да заједнички делимо и радости и страдања. Нова црква је у традиционалном српско-византијском стилу са многообројним елементима немањићке архитектуре. У нови храм Божији, ускоро ће бити положене Св. мошти цара Лазара – косовског мученика.

У смислу повезивања српске духовности и нове цркве у Хјустону, о. Дејан Тиосављевић, месни парох, је на почетку градње организовао поклоничко путовање и поклоњење највећим светињама Србије и Црне Горе. Том приликом, Његова Светост блаженопочивши Патријарх Павле примио је нашу групу поклоника у Патријаршији у Београду. Патријарх Павле нам је даровао свој благослов, изразивши велико задовољство и рекао: „Радује ме да ће једна тако лепа црква бити саграђена у тако далекој земљи.“ То нам је свима дало нову снагу и подстrek да истрајемо.

Радећи у договору са управним одбором и благословом блаженопочившег Митрополита Христофора, о. Дејан је израдио потребне планове за градњу цркве обраћајући посебну пажњу на српско-византијску архитектуру широм Србије и Свете Горе. Његова жеља је да сваки Србин који види ову цркву препозна у њој нешто из свог родног краја.

Први грађевински радови су отпочели јануара месеца 2008. године. Блаженопочивши Митрополит Христофор

освештао је и поставио камен темељац у новембру 2009. г., а његово Преосвештенство Владика Лонгин је у јануару 2010. г. освештао звона и крстове за нову цркву, који су израђени у Србији. Тако смо радећи самостално са милошћу Божијом успели да значајно смањимо трошкове и довршимо изградњу нове цркве у јуну 2010. г. Прва служба у Цркви Св. Саве у Хјустону служена је 4. јула 2010. године, на велику радост свих присутних верника.

Наш надлежни Епископ Лонгин упутио је позиве на освећење нове Цркве Св. Саве, Његовој Светости Патријарху српском Г. Иринеју, Преосвештењо господи епископима: Георгију, Митрофану и Максиму. Црквено-школска Општина Св. Саве у Хјустону на челу са месним парохом, јерејем Дејаном Тиосављевићем жeli на овај начин да упути поздрав и позив на освећење нове цркве свему свештенству, управним одборима, црквеним организацијама и друштвима, и свему верном народу наше Српске Цркве.

За ову пригодну прилику биће штампана и Споменица са историјатом градње цркве, поздравима и честиткама наших сестринских цркава и фамилија широм Америке, које желе да своје честитке уpute путем ове Споменице. Сви они који желе и могу да помогну нашу цркву својим прилозима добро су дошли и ми смо свима од срца захвални. Све информације се могу добити на телефон: 281-256-1335 или на нашој интернет страници: stsavahouston.org.

Освећење нове Цркве Св. Саве у Хјустону је, поновимо то са пуно радости још једном, 12. и 13. новембра 2011. Добро нам дошли и живели на многаја љета!

Српска Архиепископија у првим столећима свог постојања

Св. Никодим и Св. Данило II, архиепископи српски

Радован Пилићовић

Јубилеј стогодишњице аутокефалности Српске Православне Цркве одиграо се у време архиепископства Никодима, деветог наследника Св. Саве, првог српског Архиепископа. Свети Никодим (1317-1324), игуман хиландарски, искусан у црквеној управи, са додатним познавањем световних ствари: језика, права, дипломатије и сличног. У духовним пословима био је сигуран као добар познавалац богословља свога времена и то нарочито типика. У првој половини XIV века немањићка држава се територијално увећала, захваљујући освајањима краља Милутина. Српска власт се тако учврстила на северном делу тока Вардара, у крајевима данашње Македоније (јужне Старе Србије). Срби су освојили Скопље, Горњи и Доњи Полог, Малеш, Пијанец, Жеглигово и Злетово. Тада је Српска Црква доживела своје организационо преобликовање, јер је раст државне територије условио оснивање нових епархија, или бар попуњавање затечених епархија византијске Цркве новоизабраним, српским епископима. Црквени послови били су брига и задатак унутрашње политике краља Милутина, који је после смрти Архиепископа Саве III предузимао кораке ка избору достојног и способног „сапрестолника“ архиепископског трона.

Св. Никодим (1317-1324)

Данилов Зборник доноси кратко Житије Архиепископа Никодима, али много више података о овом мужу Српске Цркве налазимо у биографијама краља Милутина, краља Стефана

Дечанског и Архиепископа Данила II. Никодим је био њихов савременик и учесник у догађајима који су се дотичали свих. Када се упразнио архиепископски трон 1316 године, краљ Милутин је имао велике бриге (*многаја појачења*). Изборни Сабор је заседао у три наврата. Има историчара који мисле да је Милутин просто „гуро“ свог кандидата (хиландарског игумана Данила, потоњег Архиепископа), али да је Црква изборила своју аутоносију у управи, односно да је Никодим био неутрално и корисно персонално решење. „И сабравши сав сабор отачества свога, све часне епископе и игумане и монахе и великославну властелу, тражио је таквога мужа не једном, но и трипут, и за целу годину, и много бринући се о томе“, остало је забележено у Даниловом зборнику.

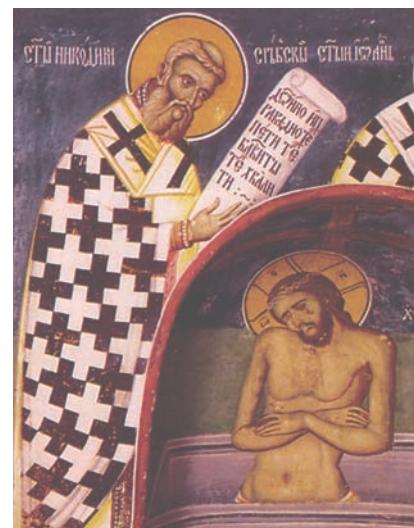
Ипак, писац ових редова не конкретизује проблеме изборног Сабора, тако да је отворено поље за бројне друге претпоставке јер, можемо претпоставити да у та „благословена“ времена, властољубље још није узимало мања. Људи су себе сматрали недостојнима и недоволно снажним да се прихватају тешке и одговорне службе. Злобна историографска позитивистичка критика иде на сукоб државе и Цркве, што се уврежило и у неке новије књиге о повесници Српске Православне Цркве. Са друге стране Милутин није имао разлога да негодује, јер је добро познавао игумана Никодима, још док је био васпитаник на његовом двору, одобравши његов избор:

„Владика Христос... положи у све-добро срце његово и целом сабору његову сигурно разумети и сазнати о

преподобном богоподобјном и свечаном монаху у Светој Гори Атонској, Никодиму, који беше и пород и васпитање отачства овога блаженога краља Стефана Уроша о овоме од пре знан и од њега веома поштован“.

Посаветовавши се са својим братством, игуман је схватио да не би било добро не послушати вољу Сабора и краља српских и поморских земаља, стога се прихватио узвишене и одговорне службе.

Управљајући Црквом, Никодим није заостајао за градитељским импулсима епохе. Истиче се његов допринос на обнови Манастира Жиче, као и подизање Цркве Св. Саве у Лизици. Највећи допринос стварању архитектонског комплекса седишта Српске Цркве у Пећи јесте подизање Цркве Св. Димитрија на северној страни пређашњег храма Св. Апостола. Архиепископ је учинио доста на кодификацији богослужења и преношењем искуства православног Истока, што је дошло са преводом Јерусалимског типика Св. Саве Освећеног. У предговору рукописа који је страдао у Народној библиотеци у Београду 6. априла 1941. године, сачуваном захваљујући фотографисању на иницијативу Лазара Мирковића, каже се: „Тако и овај богоблажени и учитељ наш Сава, видевши у светом граду Јерусалиму слику цркве славног Сиона и Светога Саве Јерусалимског по истој слици створи ову велику цркву. А нађосмо у светим његовим речима, које нам остави на утешу, јер рече: Молим оне који ће бити после мене, због маловремености живота, да испуните оно што ја нисам довршио. Зато, дакле, ја сметни Ни-

Слике:

1. Свети Никодим, десети архиепископ пећки (1316-1324), фреска

2. Архиепископ Данило (1324-1337) са моделом Цркве Свете Богородице, фреска

кодим милошћу сведржитеља Бога и молитвама Св. Саве и светих ктитора и светих српске земље, бих узведен на овај свети и велики преосвећени престо архиепископије српске земље“. У предговору су изнете мисли опште духовне атмосфере средњовековне Србије да је Св. Симеон Мироточиви (Стефан Немања) „нови Аврам“, а српски народ „нови Израиљ“. Из времена Архиепископа Никодима сачувава се *Айосијол* кога је преписао „црноризац“ Дамјан „у Ждрелу код Пећи“ 1324, који се чувао у Шишатовцу (отуд *Шишатовачки Айосијол*), а данас је у рукописном фонду Библиотеке Српске Патријаршије.

Службу Св. Никодиму написао је почетком XV века пећки Епископ Марко. Његове мошти се чувају у Пећкој Патријаршији, а фреске са његовим ликом су добро очуване у Манастиру Морачи и Ораховици. Никодимово поштовање се веома рано ширило у Русији.

Св. Данило II (1324-1337)

Духовник према личном опредељењу, ратник по наметнутим околностима, а уметник из љубави према Богу и отаџству. Животни пут Данилов личи на искуство Св. Саве, обдарен је био организаторским способностима и даровима које је имао оснивач аутокефалне Српске Цркве. Био је племићког порекла, али се трудио свим срцем да избегне раскош и сујету овоземаљских почасти. Попут Св. Саве бежи са двора и тајно се монаши у Манастиру Кончул на Ибру. Његов ревностан и богоугодан живот одводи га у близину Архиепископа Јевстатија II (1292-1309). Данило је

доцније био игуман Хиландара, Епископ бањски и на крају поглавар српске Архиепископије. Као старешина најујгледнијег српског Манастира, Светогорске царске Лавре, нашао се на челу његове братије у веома тешком времену за Светињу. Одметнути византијски најамници, тзв. Каталанска компанија, харала је по јужној Тракији и Македонији, па је тако пљачкала и Свету Гору: „јер ови безбожни народи: Фрузи, Турци, Јаси, Татари, Моговари и Каталани... многе свете храмове огњем упалише“. Хиландарско благо, драгоцености и светиње настајале кроз столеће биле су у опасности. Бандити су нашли на чврст и жилав отпор игумана коме је властелинско искуство ратничких вежби било на помоћи. Хиландар пун избеглица, са својим зидинама био је тврђава и сигурно склониште, иако су многи монаси због ратних искушења побегли из свог матичног манастира. А Данило испуњен унутрашњом постојањом и осоколјен значајем светосавске светиње, задивио је свог ученика и животописца: „И овај господин мој, храбра душа, чијој се уздржљивости чудим, дивим се трпљењу у боловима и удивљавам се добром пребивању у молитви, а уз то неизмерној глади и жеђи... јер мушки борећи се са безбожницима од јутра до вечера, вапио је из дубине душе ка Ономе који га може спasti“. Данило је руководио одбраном Манастира три године и три месеца (1307-1310). Каталанци су игуману радили о глави, припремали му убиство у потаји. Када је опсада попустила, највећи део хиландарских драгоцености пребацио је на двор краља Милутина у Скопље. Када су се у Светој Гори смириле прилике

видимо игумана Данила у Карејској испосници где живи строго, трудећи се да се очисти од метежа и успостави ранији мир човека – духовника. Тамо остаје, али не задуго, јер већ 1311, на позив краља Милутина одлази у Србију на положај Епископа бањског. Из Житија сазијајмо да је чувао црквену благајну и надгледао градњу Цркве Св. Стефана у Бањској. После изборног Сабора 1316, на коме није прошао као краљев кандидат за црквеног поглавара добио је катедру у постојбини Св. Саве – хумску Епископију. Трудио се око благољеђаја катедралног храма, Цркве Св. Петра и Павла у Бијелом Пољу. Наследио је Архиепископа Никодима 1324. године. У Пећи је дозидао на јужној страни Цркву Св. Богородице Одигитрије и Црквицу посвећену Св. Николи. Архиепископ Данило је био близак краљу Милутину, који му је додељивао повериљиве послове, дипломатске мисије и који је у њега имао дубоко поверење, што му је црквени поглавар узвраћао чашћу и оданошћу. Као писац *Живота краљева и архиепископа српских*, својом убедљивом и сигурном нарацијом задужио је у векове националну историографију.

Мошти Архиепископа Данила II налазе се у Богородичној цркви у Пећкој Патријаршији, а поред старије фреске у Манастиру Дечанима, где је представљен као „други ктитор“, његови ликови су осликаны у Манастиру Ораховици и у Кучевишту у Скопској Црној Гори. Развоју његовог култа подговале су аналогије и паралеле са Св. Савом: бекство у монахе, везаност за Св. Гору, мирије завађене браће, рад на црквеној књижевности и зидање цркава.

– Осам векова Милешеве –

Задужбине у песми

Живорад Јанковић

„Народна песма сведочи да се подизање манастира сматра не само за богоугодно дело, него је то уједно и ствар поноса, дика похвала и спомен његовим оснивачима.“ Живот без задужбинарства лишен је смисла.

Инародна песма зна да је задужбинарство српска особина:

**Што год било и цара и краља
Сваки себе задужбину гради.
Неки гради, неки начинио.**

Са тим је у вези и чињеница да попис манастира у Речнику Вука Карадића обухвата старине са целог српског простора, односно са целог подручја некада обновљене Пећке Патријаршије (1557). Поводом поменутог колебања код аутора око тумачења смисла речи „ктитор“, и ту треба рећи да за народног певача нема двоумљења. То је далеко од појма власништва и сваког интереса, и везано је са жртвом. Живот без задужбинарства јесте за презир и осуду.

„Народна песма сведочи да се подизање манастира сматра не само за богоугодно дело, него је то уједно и ствар поноса, дика похвала и спомен његовим оснивачима.“ Живот без задужбинарства лишен је смисла:

**Ми пијемо и господствујемо
Задужбине нигде не градимо.
Намастира ни бјеле цркве.**

Кад се расправља о односу и садржини песме, поводом питања задужбинарства јављају се бројни неспоразуми. Расправља се једино по ономе што је доспело сачувано и

фиксирано у издању Вука Карадића. Шта је томе претходило, остаје да се нагађа. Колико штампом „цементиран“ текст стварно садржи од онога што је некадашњи први певач намеравао или успео да каже? Кроз колико уста је та песма „прошла“, док је стигла до Вуковог казивача? Из свог искуства, Вук је најбоље знао колика је улога посредника – односно како лош казивач може да упропasti песму, и обратно, колико добар преносилац може да допринесе њеној вредности.

Од самог настајања, као усмена творевина, песма је подложна мењању, и бар по намери, трагању за болјим. Током тог процеса долази до „померања“ разних врста. Тако, у верзији песме о Раваници, за њеног певача важнији је попис гостију на слављу кнеза Лазара, него касније наведени списак немањићких задужбина.

Токови усмене књижевности су несагледиви. Због много чега ту јединац у процесу преноса може да одигра велику улогу. Не може се ни изблиза правити поређење животног пута писаног и усменог садржаја. Различита су средства за чување и преношење почетне поруке. Ни најнесавеснији писар не може толико да „сахрани“ примљено него што то може да чини лош казивач. Стога чуди да су се неке песме појавиле само у две верзије. Задивљује и како

је у толикој мери при набрајању очувана веза са реалношћу. Тамо где те везе нема, не значи да је ту у питању једноставно незнање. Иза тога одступања често се крије свесна намера аутора да довођењем у везу са Немањићима што ширег националног простора подстакне дух издржљивости и отпора.

За разлику од усмене књижевности, писац стварањем текста даје му форму која обезбеђује боље очување и дуже трајање. Затим, на тај начин и сам писац „веже“ себи руке. Написано се осамостаљује у односу и на свог аутора, који не може олако да га менја. Ту су верзије врло ретке.

Тамо где говори о задужбинама, песма се додирује и допуњава са старим писцем Доментијаном и то није једино што их спаја. Овим поводом треба поменути и присуство антиципација о којима теоретичари расправљају током истраживања Доментијановог рада. Антиципација у песми је очигледна. Милош, а ко би други то могао – у песми је присутан уобичајени начин размишљања, да се за познату особу везују многа својства – предвиђа неизбежни пад земље под власт иноверног туђина и каква ће судбина задесити хришћанске храмове. Антиципација се често преплиће са појмом предодређења. Земља мора пасти под власт туђина, иако је држава богата, па самим тим могла би се припремити за одбрану.

Антиципације код старог биографа су толико присутне да руше поверење у веродостојност приче. По мишљењу стручњака, излагање је у служби остварења и повезивања ранијих порука, па тек онда ради обавештења читаоца. У коришћењу текстом Житија о томе скоро да се не водирачна већ се полази од претпоставке да је главни циљ писца само да прича без икакве помисли на неку потребу „монтаже“.

Научна дефиниција појма антиципација гласи: „описивање појава које тек треба да се догоде, као да су се већ догодиле“. Преведено на конкретне примере, то изгледа овако:

„Показује се да је Сава после смрти постао светац чудотворац и да је до краја испуњен Божији план о њему. Овај план био је назначен још у поглављу у коме је описано како се Немања после смрти јавља Сави. Приликом тог јављања он казује шта ће се са Савом збити на основу Божијег плана. Зато се на пророчанство Светога Симеона позива на једном месту у поглављу о преносу Савиних моштију и то се пророчанство овде допуњава констатацијом да ће Сава доћи к Симеону“.

Звучи необично да је од толиких ликова из српске старине у најтешњој вези са нашим задужбинама славни јунак Милош Обилић. Од три основне песме, посвећене тој тематици, Милош Обилић је у две од њих главна личност. У песми о настанку Раванице јавља се у узози тумача будућих догађаја, који очекују српски народ и стога саветује свом владару кнезу Лазару како да поступи, а у следећој песми он је пред Латинима у узози „промотора“ лепоте и вредности српских задужбина.

**Ви сте мудри, господо Латинска,
Јесте мудри, ал' зборите лудо:
Да ви знаете наше намастире,
Наших славних цара задужбине,
Какови су и колики ли су!
Да видите лавру Студеничу
Не далеко од Новог Пазара;
Да видите Ђурђеве Ступове
Код Дежеве старијех дворова,
Задужбине цара Симеуна;
Да видите чудо невиђено,
Б'јел Вилиндар усред горе Свете,**

**Задужбину Саве светитеља
И његова оца Симеуна;
Да видите Жичу код Мораве
И код Ибра више Караванџа;
Сопоћане Рашки на извору,
Задужбине светога Стевана,
Српског краља првовјенчанога;
Да видите Папраћу велику
Виш' Зворника Спречи на извору
Под високом гором Бороговом,
Задужбину Вукана жупана;
Да видите високе Дечане
Код Призрена града бијелога,
Задужбину краља Дечанскога;
Да видите Рачу пребијелу
Код Сокола украй воде Дрине;
Да видите лијепу Троношу
Код Лознице на р'јеци Троноши,
Задужбину браће Југовића;
Да видите славну Раваницу
У Ресави ниже Параћина
На студеној р'јеци Раваници,
Задужбину нашег господара,
Господара, славног кнез-Лазара;
И остале Српске намастире,
Да видите, пак да се дивите,
Какови су и колики ли су!**

Спискови манастира сачувани по песмама се разликују међу собом, или је степен сличности међу њима ипак већи од разлика. Неслагаша у набрајању код усменог преношења спадају у основне особине усменог сведочења. Преношењем од казивача до казивача понешто се „губи“, а понешто се додаје. У настанку текста службе (последована) неком светитељу и настанку народне песме има сличности. То су песничка дела која се ослањају на неки извр података. За службу светитељу то је његово Житије, а за оне песме у којима се даје списак задужбина, то су по оцени стручњака стари српски родослови, пошто се у њима уз сваког појединог владара наводе и његове задужбине. „Ниједан народни певач не показује толико знање, не само знање многих манастира по имену, него и толиких имена места, река и планина у Србији, у чијој се близини налазе ти манастири.“

У песми Свети Сава певач ствара заплет кроз питање шта су стари некад радили, да би се завршило захвалницом. Мотиви ктитора су у тежњи ка спасењу „да ме не осуди на

Милош Обилић – фреска Манастира Хиландара (рад из 1804. године)

дан страшног и грозног испитивања, онога дана и часа, већ да ми милостив буде, тих и утешан, и да ми, ради молитава пречисте своје Матере, свети да да пребродивши животну буру, дођем на тихо и истинито и неузбуркано пристаниште“.

Некад је то из захвалности Богу за добијену помоћ, као што по песми чини деспот Ђурђе Бранковић.

**Проли сузе Смедеревац Ђура
Покажа се и исповеди
Оздрави му ћерца јединица
Лепша поста него што је била.
Одма Ђура дозива мајсторе
Те сагради у пустинији цркву.** ■■■

Из историје црквеног библиотекарства

Јастребов и библиотека Призренске богословије

Ана Савић

Како што значај Богословије у Призрену превазилази просветне оквире, тако и значај њене библиотеке треба посматрати у ширем културном контексту: библиотека Призренске богословије је имала далекосежан значај за ширење писмености и развој културе и просвете Срба у Старој Србији.

Крајем XIX и почетком XX века у Старој Србији нараста и јачаја слож српске интелигенције, шири се мрежа основних школа и осећа се интензивнији културни развој Срба. Културни напредак је био условљен развојем трговине и привреде, чији је главни центар био Призрен. Дипломатска борба између Русије и Аустро-Угарске на овом простору огледала се и у отварању страних конзулатова у Призрену. Од највећег значаја за тамошње Србе био је Руски конзулат. Срби у Старој Србији су се у то време борили против бугаризације, хеленизације и Арнаута који су насељили тај простор. Учених људи, свештеника и монаха који би могли да буду учитељи у основним школама било је мало, а утицај Бугарске и Грчке на Српску Православну Цркву постајао је све снажнији. Уз то, турске власти врше репресалије над српским становништвом, и онемогућавају рад његових школских и верских установа. Међу Србима се осећа велика потреба за школованим свештеницима и учитељима и почиње да се рађа идеја о отварању богословске школе. Православна богословија, задужбина Симе Андрејевића Игуманова почела је са радом 1871. године у Призрену, захваљујући првенствено напорима Игуманова, затим помоћи и подршици коју је ова школа добила из Србије и руском конзулу Ивану Степановичу Јастребову.

Богословија у Призрену, једина српска школа те врсте у Старој Србији, одиграла је значајну улогу за очување културног, националног и верског

идентитета Срба на овом простору. Постала је културно-просветно и црквено средиште Срба у овом делу Турског царства и током свог развоја остварила изузетно значајну културну, просветну, верску и политичку улогу.

Оснивање и значај библиотеке

Одмах након отварања Богословије почиње да се формира и школска библиотека. Као што значај Богословије превазилази просветне оквире, тако и значај њене библиотеке треба посматрати у ширем културном контексту. Смештајући је у оквире савремене типологије библиотека, библиотека Призренске богословије је по типу школска библиотека и као таква је имала далекосежан значај за ширење писмености и развој културе и просвете Срба у Старој Србији. Треба имати у виду и то да је оваква библиотека основана у условима скромног броја писмених и учених људи, са фондом чији су основ чинили поклони, без унутрашњег и стручног уређења и без именованог библиотекара. У подручју сталне политичке нестабилности, сложених културних, друштвених и економских односа и етничке разнородности, ова библиотека се развила и била најбогатија библиотека у Старој Србији до Првог светског рата.

Библиотека Призренске богословије је основана 10. августа 1872. године. Почетни фонд библиотеке чинила је лична библиотека Андрејевићевог си-

на Манојла коју је он након синовљеве смрти пренео у Призрен. Као полиглота, Манојло је поседовао књиге на многим језицима међу којима је највише било књига руских класика. На свакој књизи је писало: „Призренској школи од Манојла Симеоновића-Игуманова“. Међу првим дародавцима је био руски конзул Иван Степанович Јастребов. Он је поклањао књиге на руском језику, другим језицима, па и турском. И ове књиге су имале натпис: „Призренској Семинарији – Јастребов“. На Јастребова, великог дародавца библиотеке Призренске богословије, угледали су се и потоњи руски конзули, Лисевич, Ђељајев, Аћимовић и Тухолка. Њихов пример следили су и други појединци и институције.

Јастребов у Призрену

Име Ивана Степановича Јастребова је везано за развој српске културе на Косову и Метохији уопште. Он је део културне историје Срба у Старој Србији.

Русија прво оснива конзулат у Скадру 1856. године и Јастребов је тамо био постављен за службеника. У Призрен на нову дужност прелази 1870. године, управо у време када Сима Игуманов полако остварује своју идеју о отварању Богословије.

У Руски конзулат у Призрену, Јастребов долази као вицеконзул 1870. године. У Призрену Јастребов започиње свој рад и страстиво интересовање за етнографију и стиче велику научну афирмацију у руским и српским науч-

Слика Призренске богословије из 1925. године – зграда Богословије довршена 1862. године

ним круговима. Ту почиње, исто тако значајан, и његов рад на организовању и помагању просвете и културе Срба у Призрену и призренском вилајету. Иако је за оснивање Призренске богословије најзаслужнији Сима Андрејевић Игуманов, оцењује се да без Јастребова тешко да би се ова школа одржала у доцнијим тешким условима. Са друге стране, Игуманов има великог удела у оснивању Руског конзулатата у Призрену. Српски живљаваје на том простору трпео велику тортуру и био је у врло лошем положају. Њихове интересе није имао ко да брани и долазак Јастребова у Призрен је за њих значио сигурност и заштиту.

Пре оснивања Богословије у Призрену православно свештенство се за свештенички посао спремало у Манастиру Св. Марка код Призрена. Као очевидац свих дешавања и познавалац прилика на Косову и Метохији и положаја тамошњих Срба, Јастребов пружа значајну помоћ при оснивању Богословије која је била прва средња школа на српском језику на територији Турске. Када је Богословија почела са радом, комплетна кореспонденција са Београдом је ишла преко Јастребова као и средства намењена школи, уџбеници и школски прибор. Највећи део свог боравка у Призрену ће Јастребов посветити унапређивању рада школе и његови савременици и биографи кажу да је он једноставно бдио над школом. За њега је од великог значаја био и рад библиотеке Богословије и сваку књигу коју је прочитао, која му је користила у

његовом научном раду, поклањао је библиотеци, са посветом.

Са отварањем српских школа у Србији, а нарочито након оснивања Призренске богословије, неопходно је било решити проблем уџбеника. Ученици су учили из црквених књига или уџбеника које су нередовно и без икаквог плана, онако како су могли у умели да изаберу, у Стару Србију доносили углавном трговци. Турци на то нису много обраћали пажњу док Бугари то нису почели да злоупотребљавају у сврхе своје пропаганде. Велику улогу у решавању проблема набавке уџбеника је одиграо руски конзул Јастребов и Петар Костић, тадашњи управитељ Школе. Јастребов је, преко турског Министарства просвете, издејствовао односно добио од Министарства дозволу да се у Призрен, под одређеним условима, шаљу уџбеници за Богословију и остале тамошње школе. То су уједно биле и прве књиге које су се на те просторе могле доносити за потребе Срба. У том смислу је Богословија и њена библиотека битно утицала на популарисање књиге међу српским становништвом у Старој Србији. Богословија је све књиге које је поседовала слала свим школама на простору Старе Србије до отварања прве српске књижаре у Турској, која је отворена у Солуну 1891. године.

Како се библиотека увећавала, увећавао се и број књига које нису биле у складу са званичним месним законима, па је у Руском конзулату библиотеци уступљена посебна соба у којој је био смештен део фонда библиотеке

комује је претила опасност да га Турци заплне. Тамо је склоњена и повериљива преписка са Министарством спољних послова у Београду које је тајно помагало Богословију. Кључ од собе је имала управа Богословије. Како је после смрти Симе Игуманова библиотеци претила опасност од турских упада и пљачкања библиотеке, Јастребов је на врата библиотеке ставио натпис оверен конзулским печатом: „У овој соби налази се имовина бившег руског поданика С. А. Игуманова, у коју је забрањено улазити свакоме без присуства и знања руског конзула.“ Док је службовао у Солуну, Јастребов је такође бринуо о библиотеци Богословије. Строго је вођио рачуна и о томе да део библиотеке, који је због свог садржаја смештен у конзулат, не буде откривен. Када би сазнао да ће се Богословија претресати слао је Петру Костићу телеграф са поруком: „Пошаљи ми остатак мојих књига.“ Разуме се, то је била нека врста шифроване поруке. Тако су књиге биле спашене.

Као вицеконзул у Призрену Јастребов остаје до 1874. године, када је постављен за руског конзула у Скадру. По одласку Јастребова Руски конзулат у Призрену је затворен до 1875. године када за конзула долази Теодосије Мисевић. Јастребов се у Призрен враћа 1879. године. Свој рад тада наставља са појачаним интензитетом и наставља да буде прави заштитник не само Богословије, њених професора и библиотеке него и Срба уопште на Косову и Метохији.

Изложба цртежа Зорана Стошића Врањског у Скадарлији

Портрети духовника

Марина Марић

„Духовна лепота је најмоћније оружје у свакодневној борби против агресије, а без ње, живот је сиромашан, бешчулан и кваран“.

У петак, другог септембра, у Кући Ђуре Јакшића, у боемској четврти Скадарлија, отворена је изложба цртежа под називом „Портрети духовника“ рађена техником оловке и крејона. Аутор изложбе је познати и признати уметник Зоран Стошић Врањски. На двадесет пет цртежа, насталих током ауторских духовних путовања, приказани су ликови студеничких, жичких, хиландарских и руских монаха, као и портрети преподобног Јустина Ђелијског, блаженопочившег Патријарха Павла и умировљеног Епископа захумско-херцеговачког г. Атанасија. Посетиоци су могли да уживају у уметничкој изражajности цртежа и у њиховој изузетној духовној лепоти. Ова изложба представља избор од педесет цртежа овог сликара и сви ће једног дана бити саставни део ауторовог легата у врањском Народном музеју.

Међу архимандритима, монасима и искушеницима најупечатљивији је портрет преподобног Јустина Ђелијског који заузима централно место међу цртежима. Зоран Стошић Врањски нам је објаснио зашто је управо Ана Јустин Ђелијски његова „идеја водила“ и стална инспирација у уметничком опусу. „Свети Ана Јустин Поповић је мој земљак. Врање је имало две велике духовне иконе: Бору Станковића и Јустину Поповића. У мало смутним временима, пре

десетак година, имао сам срећу и подршку од наших епископа, Преосвећеног врањског Пахомија и мог рукујућег бачког др Иринеја (кome сам имао част да предајем у сомборској гимназији) да релативизујем, или, боље речено, да „повратим“ Аву Јустину у Врање, те смо му у врањском парку подигли бисту коју сам имао част да својевремено откријем. Увек сам говорио да у Обретенију Христовог хлеба са једне стране стоји Свети Сава а са друге Свети Николај Велимировић и Свети Јустин Поповић. Доживео сам да их обојицу наша Црква канонизује у свеце. Ја сам својевремено 2000. године излагао један део ових портрета у Галерији-Кући Јустине Поповића у Врању. Тим поводом сам 2004. године, на предлог поменуте господе епископа и Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, добио Орден Светог Саве Другог степена“.

Иако су портрети рађени техником оловке и крејона, ликови су психолошки профилисани, карактери продубљени и носе у себи одређена животна уверења. Доминира контраст између светлог и тамног. Невидљиво, недокучиво и несазнатљиво у људском бићу приказали су управо „Портрети духовника“.

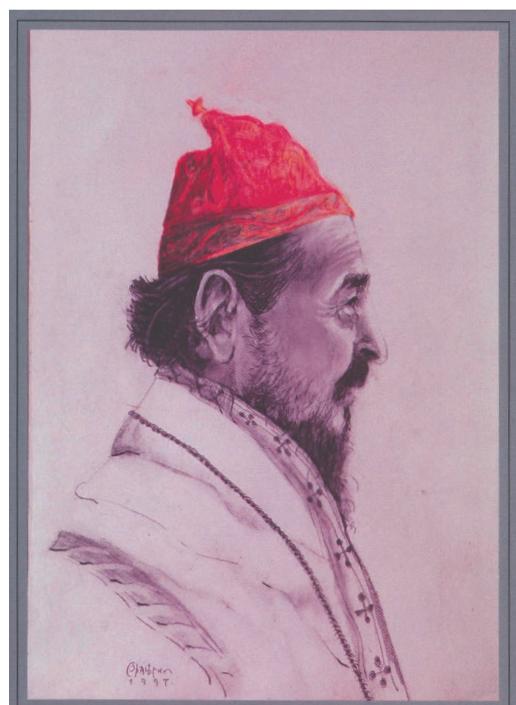
Срето Бошњак, историчар уметности, инсистираје на унутрашњем богатству Стошићевих цртежа: „Сва-

ки портрет делује као црно-бели аксијом, као закон контраста, дакле, као симбол неких вечних вредности и ликовности језика. Када сам се приближио сваком цртежу појединачно, открио сам у сваком од њих мајсторски дефинисан лик, индивидуализовану портретску представу; не само препознатљиве прте него и њихову судбину“. Бошњак је уочио да се на цртежима Зорана Стошића Врањског уочава непрекидан сукоб светлог и тамног: „Сусрет светла и tame на овим цртежима није само визуелна игра. То је велика, вечита борба добра и зла, духовне tame и светlosti, која у крајњој инстанци представља однос живота и смрти“ – закључио је Срето Бошњак.

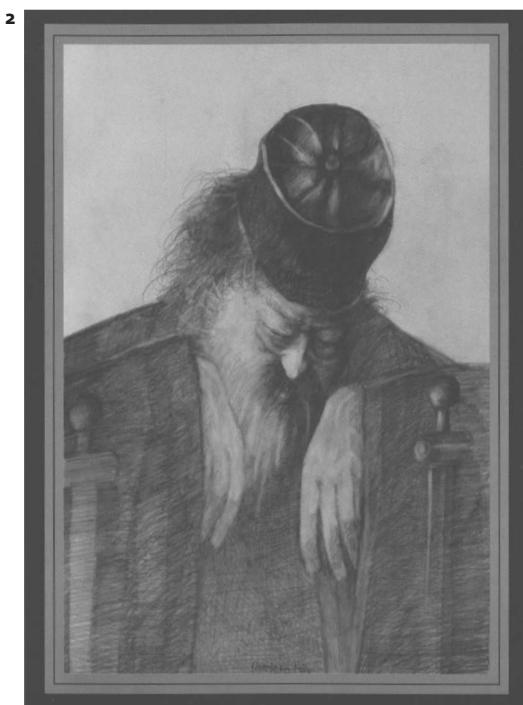
Аутора изложбе смо питали зашто се одлучио баш за технику оловке и крејона и у чему се огледа њихова особеност: „То је класичан реалистички цртеж у техници оловке и крејона. Он дозвољава тонирање и доводи до ефекта црно-белог утиска, односно до сенке светла и tame. Желео сам да прикажем карактер личности и њену kostimografiју. Тај контраст је лајтмотив без инсистирања на појединачним детаљима“ – рекао је аутор.

Љиљана Суботић, историчар уметности, говорила је надахнуто о животу и раду сликара Зорана Стошића Врањског на отварању изложбе „Портрети духовника“. Истакла је да признати сликар веома цени и поштује

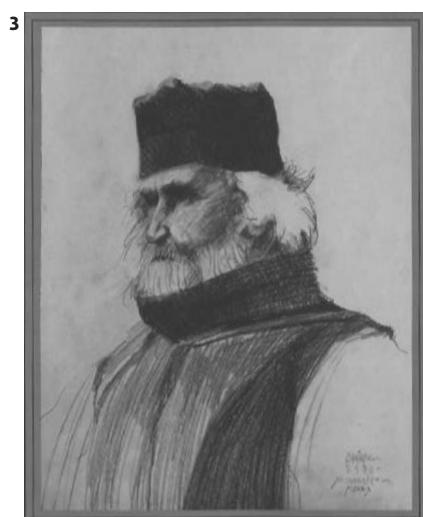
1. Епископ Атанасије Јевтић, 1997. година

2. Светогорски монах, 1970. година

3. Хиландарски монах Павле, 1970. година

4. Бођански искушеник, 1973. година

Зоран Стошић Врањски је рођен 1936. године у Врању, где је имао прву самосталну изложбу 1955. године. Завршио је сликарске студије на Вишој педагошкој школи у Београду. Члан је Удружења ликовних уметника Србије и Војводине и редовни члан Матице Српске. Добитник је више значајних признања и похвала у области ликовне уметности и есеистике. Колективно је излагао више од 600 пута, а самостално више од 130 пута. Живи и ради у Сомбору.

традицију, као и да непрекидно слави Православље. „Зоран Стошић Врањски, као уметник и као човек, поштује и следи традицију. Васпитан је и одан лепоти хришћанских поука уз љубав према човеку, земљи и слободи. Пошто иконописање захтева одређену форму посвећености, на исти начин Врањски приступа портретирању свештених лица. Он походи света места са скрушенашћу монаха и отворене душе“. На цртежима овог уметника уочавају се његов специфичан духовни темперамент, композициона хармонија и динамичне линије.

О личним импресијама, поводом изложбе, Љиљана Суботић је истакла следеће: „Мој утисак је – тишина. Гледајући ове ликове, осећате ванвременску тишину која влада, тишину као моћног носиоца Божијег при-

суства, а откривање те тишине велики је изазов за човека“.

Зоран Стошић Врањски има широк и препознатљив опус (уљано сликарство, цртеж, акварел, пастел и колаж). Велики је поклоник традиције и Православља. Упркос времену и продору нових неуметничких тенденција успео је да негује и сачува свој аутентичан и непоновљив стил. „Моја основна сликарска преокупација и инспирација су Космос, Васељена или православно речено, Тајанство. Основна ликовна и естетска порука слике је тврђа да у том космичком бескрају, у том црнилу има ликовне лепоте. Међутим, као сликар ја сам учен и васпитаван да је цртеж полазиште сликарског света. Да би се дошло до апстрактне слике или цртежа креће се од цртежа изложених у Кући Ђуре Јакшића. Давно је речено да је цртеж питање части“ – нагласио је уметник, а затим се осврнуо на значај лепоте као једног од елемената духовности: „Духовна лепота је најмоћније оружје у свакодневној борби против агресије, а без ње, живот је сиромашан, бешчулан и кваран“.

О будућим плановима Зоран Стошић Врањски је рекао: „Имам поприличан фонд слика, цртежа, пастела и колажа увек спремних за излагање и јако сам строг у презентовању јер се у нашем уметничком послу стално положу матуре“.

— Размишљање о смислу представе Божије руке
у хришћанској уметности —

Руке Твоје створише ме и саздаше ме, Господе...

Ирина Радосављевић

Бог је својом руком створоио человека, а када је човек отпао, Бог није од њега одустао већ му је пружио руку спасења. Представе Божије руке носе значење откривања, позива на сусрет, позива на заједницу, општење и спасење.

Када се роди дете, прве утиске о овом свету стиче, између осталог, путем чула додира. Оно осећа умирујући загрљај своје мајке, додирује њену кожу, стеже све што му се пружи у руку. Додир је међу првим посредницима човековог упознавања света, те је прва улога руке у развоју детета, спознајна. Човек рукама испитује, обликује, даје, узима, пружа, открива себе, своје намере, своје жеље, своје неспокоје. Говор руку је богат и разноврсан. Рукама се може показати срећа, гнев, туга. Пружена рука је одувек симбол пријатељства, жеље за заједницом, сусретом, показатељ добре намере. Стисак две руке показује јединство, савезништво, верност, завет. Руке су проводници наших намера и жеља. Оне нас откривају и кроз њих дељујемо. Човек је биће које чезне за додиром и додир му је најушна потреба.

Символизам руку прехришћанских богова

Рука је важан симбол у древним представама божанства. Краљ Хорус на глави, попут круне, носи тајанствени Ка-хижероглиф састављен од две уздигнуте руке, који поседује значење „обухватити“ и „окружити“ чиме се на-

говештава присуство божанског. Уздигнуте руке небеске богиње Нут подупиру небески свод и означавају исцељење и заштиту. Грчки бог Зевс, познат је као „онај са испруженом десницом“, а испружене десница означавала је објаву, благонаклоност, заштиту. У античкој мистеријској књижевности, врло често је присутан симбол десне руке који је означавао свемоћ. У Старом Завету, псалмопевац позива на песму Богу јер је Бог учинио многа чудеса и каже да му у томе „поможе десница Његова и света мишица Његова“ (Пс. 98,1). Све је дело руку Божијих и „силна је рука Његова и висока десница Његова“ (Пс. 89,13). Али, у библијској традицији, рука не означава само моћ и силу. Божија рука је и Божији благослов и помоћ – „Јер добра рука Бога Његова бијаше са њим“ (Језд. 7,9) и Бог утврђује народ свој „руком кријепком и мишицом подигнутом“ (Пс. 136,12). Хришћанство преузима символику Божије руке и обогаћује је новим садржајем.

Испружене Божија рука

У врху олтарске апсиде у Цркви Светог Аполинарија у Равени, изграђене у шестом веку, из облака се помаља испружене шака која представља Божију руку која ствара и благосиља свет,

дарујући му сада и спасење. „Отвараш руку своју и ситиш све живо на земљи“ (Пс. 145,16). Оно што на овој представи (а касније и на осталим хришћанским представама где се обично из небеских сфера појављује рука која благосиља) оприсујуће Бога, јесте управо рука. Бог је присутан, учинио је гест добре намере према човеку, пружио му своју руку, открио се, понудио спасење. А пружена рука очекује некакав одговор, сусрет, очекује наш одговор, нашу руку. Бог је ту да га додирнемо, да с њим општимо, да се за Њега ухватимо. Није незаинтересовани Бог из далеких сфера који општи преко посредника, него Онај који је сам спреман да уђе у историју. Није ни неми посматрач, већ Онај који брине и увек је присутан. Пријатељ и утешитељ. Родитељ. Христос је свету објавио Божије лице и Божије руке, па му сада и човек, попут праведног старца Симеона, може пружити своје руке и примити га, додирнути, загрлiti. И управо је, може бити, такву символику носио древни обичај причешћивања примањем Тела Христовог непосредно на руке.

Микеланђелово стварање човека

Микеланђело на својој представи стварања човека, приказује Бога који

1. Микеланђело, Стварање човека, детаљ

2. Праведници у руци Божијој, Манастир Хумор, Румунија

3. Божија рука на средњовековној фресци

4. Вакрсење, Црква Хора, Цариград

се у стваралачком чину пружа према човеку, удахнујући му живот и силу, а човек није пасиван и непокретан, већ и сам истовремено чини покрет према Богу, одговарајући на његов позив у постојање, пружањем своје руке. То је врло занимљив детаљ јер се чини да у тренутку док настаје, човек истовремено исказује вољу да постоји, готово да суделује у стварању, пружањем своје руке ка Богу. Рука човекова се, дакле, од тренутка стварања уздиже ка Богу, тражи Бога, вапије ка Њему. Сведочанства можемо пронаћи у свим древним културама које обилују ликовним представама човека или жене који уздижу руке ка небу. Тај двиг ка нечим што га превазилази је човеку природан, урођен, неодвојив од њега самог. Додирнутти Бога је дуго био човеков недосањани сан, све док се није испунило време и Бог заиста постао човек. „И од пуноће Његове ми сви примисмо“ (Јн. 1,16).

Силазак у Ад

На иконографској представи Вакрсења или Силаска у Ад, Христос као Победитељ, хвата за руку праоца Адама и прамајку Еву и извлачи их из Ада који се распада. Слично као код Микеланђела, Адам и Ева, иако немоћни да се ослободе робовања силама Ада и

смрти, ипак пружају своје уморне руке ка Христу, показујући неугаслу жудњу за животом и спасењем. Чврст стисак Христове руке је најупечатљивији на читавој икони. Човечанство коначно бива избављено, а пропадање заустављено. Човекова немоћ да изађе из вртлога у који је упао, из ропства у коме се обрео, бива окончана сусретом Божије и човекове руке.

Праведници у руци Божијој

Из Божије руке су и смрт и живот. „У Твојој су руци дани моји, отми ме из руку непријатеља мојих“ (Пс. 31,15), каже псалмопевац, а на другом месту, „у Твоју руку, предајем дух свој“ (Пс. 31,5). Божија рука је уточиште, место заштите, сигурности. „На руке ће те узети да где не запнеш за камен ногом својом“ (Пс. 91,12). У Цркви румунског Манастира Хумор, наилазимо на чудесну представу руке Божије у којој почивају душе праведника. У нестварној лепоти звезданог неба и небеских сфера, Божија сигурна и чврста рука, попут топле материце мајке, држи спокојне душе оних који су га пригрлили свом својом душом. Они више нису растрзани бригама и страстима, ни измучени болом и пат-

њом, они поседују блаженство коме је најближи осећај спокоја задовољног подојеног новорођенчета које осећа присуство и додир своје мајке. Рука Божија је место на коме нам више ништа не могу наше анксиозности, неуровере, трауме и психозе. Господ вели: „Овце моје слушају глас мој и ја њих познајем, и за мном иду. И ја им дајем живот вечни и никад неће изгинути и нико их неће отети из руке Моје. Отац мој који ми их је дао већи је од свију; и нико их не може отети из руке Оца мојега“ (Јн. 10,28,29). Рука Божија је есхатолошка слика непомућене радости Осмог дана и непоколебљивости Божијег царства у коме нема бола, суза и смрти и које се неће уздрмати никада. Рука Божија је место за којим чезне наша душа.

И Црква као Тело Христово, као храм Духа Светога, мора пружати руке ка свету, мора додирнути рањеног Самарјанина својим рукама и, не гнушајући се, превијати му ране. Мора својим рукама, заглрити страдалнике и потребите, сведочити сиљину и моћ загрљаја Христовог, да не би чула речи попут оних које је Христос изговорио цркви у Сарду: „Знам твоја дјела, имаш име да си жив, а мртав си“ (Отк. 3,1).

Мошти Св. Јована Шангајског у Сремској Митровици

Светлост над покајаним душама

Ивана Радовановић

Светитељев благослов се пронео кроз земљу његовог порекла
и првих монашких дана

Са благословом Патријарха српског Иринеја и Епископа сремског Василија, у организацији Саборне цркве у Београду и Намесништва сремскомитровачког, икона са моштима Св. Јована Шангајског и Санфранцисканског, која се од јула 2009. године, налази у београдској Саборној цркви, донета је на поклоњење верницима Сремске Митровице, 19. јула 2011. године. Основна намера овог догађаја била је посета сремскомитровачком Казнено-поправном заводу

и затворској капели Св. Петке, ради духовног укрепљења осуђеника – верника ове установе. Наиме, Св. Јован Шангајски, један од највећих заштитника деце, велики је молитвеник и за болесне, страдалнике, сирочад, удовице, путнике, зависнике од алкохола и дрога, душевне болеснике, затворенике...

Икону са моштима Св. Јована Шангајског донео је старешина Саборне цркве у Београду,protoјереј-старофор Петар Лукић, са сарадничима. Дочек који је приредио верни

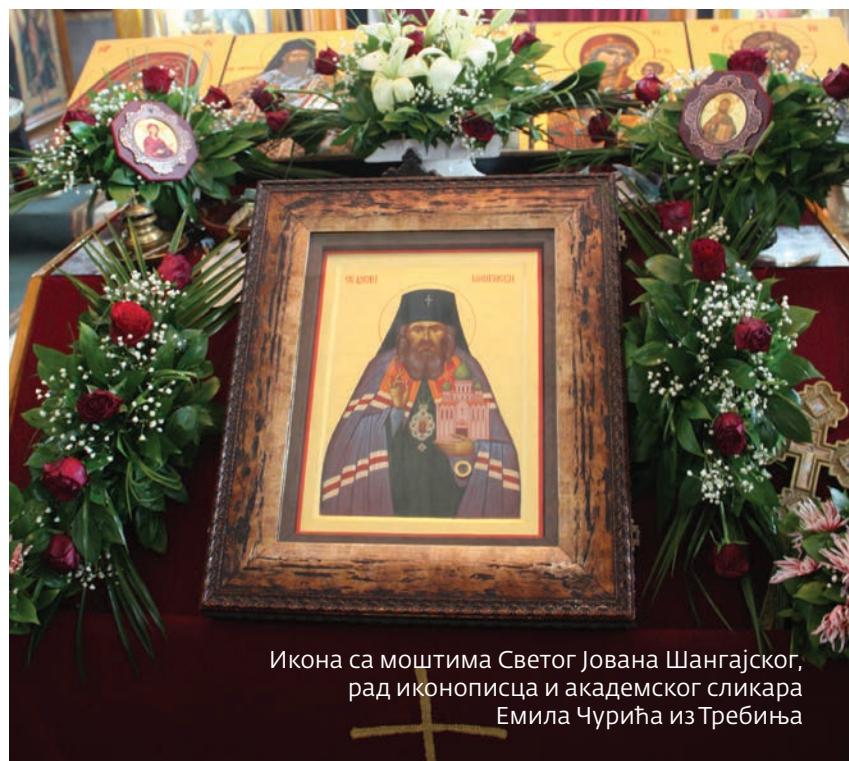
народ Сремске Митровице са својим духовним пастирима био је заиста величанствен, а за такво гостољубље и љубав, по речима Св. апостола Павла, примају се анђели.

Акатист у затворској капели Св. Петке

Икона са моштима Св. Јована Шангајског постављена је у капели Св. Петке, у којој је готово све што поглед обухвата рад самих затвореника. Догађају је присуствовао велики број затвореника, који су добровољно дошли на поклоњење Свешту. Академик Св. Јовану Шангајском служио је Епископ сремски Василије, а саслуживали су protoјереји-старофори Петар Лукић, Бранислав Поповић и Ђорђе хачи-Воларевић, protoјереј Саво Ракита, протонамесник Радослав Радовановић, јереј Јубомир Воларевић, ђакон Слободан Вујасиновић, док су за певницом појали сремскомитровички вероучитељи, као и осуђеници – полазници затворске веронауке. У несвакидашње снажној молитвеној тишини, међу верницима КПЗ-а проношene су молитве Светитељу, отварајући у њиховим душама нове духовне

Икона са моштима Светог Јована Шангајског,
рад иконописца и академског сликара
Емила Чурића из Требиња

Св. Јован Шангајски је и током земног живота обилазио затворе, болнице, домове и ходио улицама, доносећи невољнима и болесницима благослов и исцељење.

Епископ сремски Г. Василије са свештеницем служи Академист Св. Јовану Шангајском у капели КПЗ-а

хоризонте за сусрет са Господом и умијавајући их покајничким сузама.

Након беседе Епископа Василија, уследило је поклоњење верника моштима, уз миросање јелејем из кандила над Светитељевим моштима у Сан Франциску, наменски донетим из београдске Саборне цркве за ту прилику. Ово је први долазак моштију једног Светитеља у историји ове установе. Они чије су душе намучене и жедне Живог Бога, поклањали су се Свештенику најдубљим поштовањем и озбиљношћу. Међу њима је било и оних који су, најпре, испред олтара, на коленима молили Господа за опроштај и благослов да приступе Светим моштима. У многим очима огледале су се искре обновљених и покајаних душа. Прота Петар Лукић је поделио верницима иконице Св. Јована Шангајског и специјално издање Саборника, билтена Саборне цркве, посвећено овом Светитељу. Верници су даривали госте из Београда иконама, дуборезима и бројаницама, које су својеручно израдили.

Литија улицама Сремске Митровице

Свечаној литији, која је пратила икону са моштима Св. Јована Шангајског, придружио се све већи број возила, уз радосне звуке аутомобилских сирена. Народ је излизио из својих домаћина и заустављао возило са моштима, везујући за ње-

га дарове, целивајући икону, поклањајући се Светитељу у сузама и молећи га за помоћ. Дочекивали су га и болесни, стари, инвалиди, деца и труднице, а пут му је припреман посипањем латица ружа и цвећа, што је био призор истински потресан и до тада невиђен на овим просторима. Великим трудом и изузетном организацијом затворског духовника и старешине Храма Светих Сирмијских Мученика, јереја Љубомира Воларевића, као и затворског вероучитеља, Бранислава Павкова, народ овог краја је био добро припремљен за долазак Св. Јована Шангајског, а тим поводом је асфалтиран и део пута до Цркве Светих Сирмијских Мученика, уз помоћ Општине Сремска Митровица.

У Храму Светих Сирмијских Мученика

У порти Цркве Светих Сирмијских Мученика, Светитељ је дочекао бројни народ и свештенство. Током читања акатиста Светоме, храм је био до краја испуњен верницима, иако је, због изузетно високе дневне температуре, молитвено сабрање и за вернике и за свештенослужитеље изисквало истински подвиг. Прота Ђорђе хачи-Воларевић је одржао на дахнуту беседу о животу Светитеља, наглашавајући да је то први долазак моштију Св. Јована у Сремску Митровицу и да му је народ припремио пут са великом љубављу и радошћу.

Поклоњење Св. Јовану Шангајском је у овом храму трајало више часова, а домаћини су за госте припремили и трпезу љубави.

У Храму Св. Архангела Гаврила у Лађарку

У овом догађају учествовало је читаво Намесништво сремскомитровачко. У порти Цркве Св. Архангела Гаврила у Лађарку, последњој одредници молитвеног пута моштију Св. Јована Шангајског, верни народ је оформио шпалир, да би, у тренутку уласка моштију, клекао и дочекао Светитеља на коленима. Академист Св. Јовану Шангајском, који је служио Епископ сремски Василије, са служашчим свештеницима Намесништва сремскомитровачког, присуствовали су и градоначелник Сремске Митровице и директор Завода за заштиту споменика културе овог града. Приређена је трпеза љубави, где је Владика Василије читав догађај назвао историјским, за Цркву, за народ, за Сремску Митровицу, а нарочито за вернике КПЗ-а. Приликом растанка и свечаног испраћања моштију за Београд, небо над храмом је неуобичајено блистало, упркос позном делу дана и надоласку облака, као да се молитвена сила Св. Јована Шангајског уздизала до самог небеског свода, наткриљујући све верне душе и благосиљајући их небеским сјајем.

Из старог Православља

Васељенски Патријарх Атинагора I у посети Српској Цркви

„Ми благодаримо преблагом Господу што нас је, молитвама Светог Саве, уздостојио да дођемо и посетимо вашу драгу земљу српску“ – рекао је на дочеку у Саборној цркви Васељенски Патријарх.

Када се сазнало да ће Његова Светост Архиепископ Константинова града, Новога Рима и Патријарх васељенски Господин Атинагора I учинити посету Српској православној цркви и њеном Поглавару Његовој Светости патријарху српском господину Герману, у редовима клира као и код благочестивих верника, не само у Београду, већ широм наше земље, завладало је предпразничко расположење. А и како се не би предпразниствовало када у нашу средину долази први пут у историји наше цркве и нашег народа Отац отаца и Свесвјатејши Патријарх васељенски, доносићи собом благослов и поздрав са васељенског трона од Матере Велике Цркве! Поготово, када су стигле и задње детаљне вести о тачном дану и часу доласка, настала је ужурбаност, па и нестрпљење, уз раздрагане откуцаје милиона срца. Све је било спремно за дочек свога великог и драгог Госта, који данас целом васељеном тако снажно зрачи у мисији љубави и мира. Јер је ретко који Његов претходник с пуним правом могао понети тако велико и одговорно звање, које Он часно носи у данима тешких искушења по чита-

во човечанство. Морали су, дакле да прођу векови, да би се почело раскивати оно што су непромишљени дани неслоге некада сковали.

Осванио је 11 октобар 1967. године, дан који је уписан у историју Српске цркве. Тада има и своју предисторију. Управо, он је везан за дан када је Српски Патријарх – Његова Светост Господин Герман, пошто се поклонио живоносном гробу Христовом, у времену 12 априла до 18. маја 1959. године, са својом високом пратњом, коју су сачињавали три архијереја,

два протојереја, један јеромонах, један протођакон, и два професора Богословског факултета, учинио посету Свевјатејшем Васељенском Патријарху Господину Атинагори I. Тај дан у својој предисторији саджи и Господњу вољу која је очигледно и у овом акту Српског Патријарха

везана за живоносни гроб и из њега потекла. И приликом ове посете Васељенском Патријарху делегација Српске православне цркве, на челу са Његовом Светошћу Патријархом Српским Господином Германом, позвала је Оца отаца да благаизволи узвратити посету Српској цркви, Српском патријарху, српском клиру и благочестивом српском народу...

Православље – новине Српске патријаршије, година I, број 13–14, Београд, 23. октобар 1967. године, страна 1.

Светомир Бојанин

Тајна школе

Београд: Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке, 2011.

Доктор Светомир Бојанин рођен је 1932. год. Он је знаменити дечији психијатар и један је од утемељивача неуропсихологије развојног периода. Радио је као професор Дефектолошког и Медицинског факултета. Аутор је више књига, есеја и монографија из области дечије неуропсихијатрије. Велики значај у својој теорији даје човековом духовном развоју.

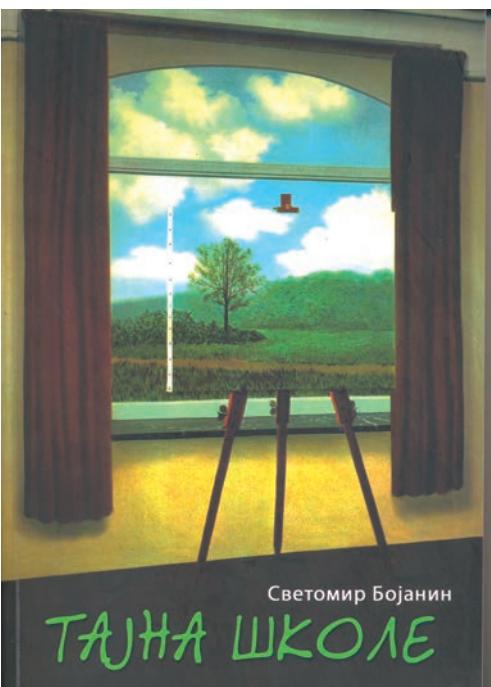
Прво издање књиге *Тајна школе* објављено је пре осам година и одавно је недоступно многима који би желели да се упознају са њеним садржајем. Друго издање ове корисне књиге садржи четири дела.

Први део садржајно је непромењен у односу на прво издање и у њему су изложени реални недостаци школа које данас похађају ученици. Нарочиту пажњу аутор посвећује критици система *Пријемних испита*, које препознаје као дубоко нехумане. Исту карактеристику аутор препознаје и у негирању или сакривању културно-историјских вредности хришћанског веровања.

Други део књиге говори о развоју сазнајних функција и омогућује потребан и за сваког наставника, неопходан увид у развојни процес који би увек морао да се узима као норматив у односу према ученицима уколико је циљ да деца заиста разумеју наставне јединице.

Интелектуални развој није и не сме да буде једини циљ школског васпитно-образовног система и стога је неопходно значајну пажњу обратити, приликом организовања школског система, на емоционални (осећајни) део ученичке личности и путеве његовог формирања. То је тема трећег дела књиге др Бојанина, која значајно истиче потребу развоја креативности код ученика, док њен четврти део сагледава школу као друштвени центар ученичког света,

нарочито подвлачећи значај ваннаставних активности. Аутор успешно указује на потребу развоја дијалога између наставника и ученика; наступајући фронталном приступу настави који сматра изразито штетним.

Нарочит значај за наставнике верске наставе има посебан додатак у оквиру ове књиге, насловљен као *Ментално здравље и веронаука*, унутар кога се покреће низ тема као што су питање верске наставе и (верске) толеранције, значај верске наставе за очување (и развој) менталног здравља деце као средства стављања детета на пут доношења одлука (свакако усклађених са његовим узрастом) и омогућавање избора као слободе и права ученика уз истовремени подстрек на поштовање другог и другачијег мишљења.

Ова књига је свакако од великог значаја за катихете и наставнике уопште, и карактерише је научна отвореност којом се врши отклон од самозадовољности и позива на комуникацију.

Иако се не залаже за радикалне резове, аутор књиге позива на промену школског система и метода, или не у правцу утилитаризма и прагматизма, већ широког хуманизма који тежи да се бави целокупном личношћу.

Јован Блајојевић

Ненад Идризовић

Библиографија часописа „Богословски Гласник“ (1902–1914)

Едиција: *Библиографија српске теологије*, књ. IV, ИТИ,
Београд 2011, 100 стр.

Оснивање часописа *Богословски Гласник* 1902. године представља почетак савременог српског богословља. *Гласник* је први озбиљни српски теолошки журнал, који је пре Првог светског рата окупљао наше најзначајније богослове. Реч је о ауторима који су родоначелници критичког (читај: научног) теолошког мишљења у Србији. Поред ванредног образовања стицаног на престижним европским (и руским) универзитетима, они су за своје време били значајни хришћански аутори не само на подручју наше помесне Цркве, него и ван њених граница. Довољно је сетити сеprotoјереја др Душана Јакшића. Он не само да је публиковао своје студије на руском и немачком, већ су оне на тим језицима биле и читане (данас овдашњи теолози све чешће објављују своје радове на страним језицима, међутим, рецепција „њихових“ ставова још увек изостаје; разлози су чини ми се познати); Јакшићеви радови су у иностранству поред позитивних оцена бивали и оспоравани, што је у свету науке такође од значаја јер говори о томе да су их и опоненти сматрали вредним критике (значајна је помена полемика Јакшића са римокатоличким богословом А. Палмијеријем).

Упркос доприносу, усудићу се рећи не само нашој теолошкој баштини, богослови који су преводили и писали за *Гласник* одавно су избрисани из нашег колективног памћења. Губитак историјске самосвести је, свакако, један од важнијих узрока интелектуалне (у нашем случају теолошке) декаденције. Отуда обелодањивање онога што је у *Богословском Гласнику* објављивано преко *Библиографије*, коју је по високим библиографским стандардима са-

БИБЛИОГРАФИЈА СРПСКЕ ТЕОЛОГИЈЕ

Ненад Идризовић

Библиографија часописа
„Богословски Гласник“ (1902–1914)

ставио ћакон Ненад Идризовић, за сигурно јесте корак у правом смјеру када је у питању наше теолошко освешћивање и образовање.

Онај ко буде пажљиво листао *Библиографију Богословског Гласника* увидеће неке готово невероватне ствари. На пример, у оно доба објављивани су текстови који су се бавили богословљем савремених западних теолога; њима ће се српски теолози вратили тек у последњих неколико година, дакле, читав век касније. Или, на пример, бављење односом хришћанства и античке паганске традиције; тек у последњих дводесетак година то постаје тема којој се код нас озбиљније приступа. А онај читалац који одлучи да неке од текстова из *Гласника* и прочита приметиће да се и појединим теолошким питањима, како практичним тако и теоријским, тада приступало озбиљније чешће него што се то дас чини.

Све то скупа говори нам да се ради о публикацији која заслужује пуну пажњу оних који претендују на то да се у Србији озбиљно баве теолошким истраживањима. Са друге стране, ако је доиста тачно оно што је забележио један наш познати библиограф, наиме, да „квалитет библиографске обраде теолошке литературе добро одсликава стање теолошке науке и ниво хришћанске културе“ (Б. Шијаковић), онда има разлога за задовољство. Али, ипак, на том путу ваља истрајати...

Блајоје Пантелић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Поглавари древних Патријаршија

ФАНАР

Заседање поглавара древних Патријаршија

Првог и другог септембра је на Фанару, у Патријаршијској цркви посвећеној Св. Георгију, одржано заседање поглавара древних Патријаршија и аутокефалне Кипарске Цркве.

Овом скупу је председавао Патријарх константинопољски Варнава I, а присуствовали су Патријарх александријски и целе Африке Теодор II, Патријарх јерусалимски Теофил III и Архиепископ кипарски Хризостом, као и Епископ апамејски Исак у име Патријарха антиохијског Игнатија. Главна тема састанка је био положај хришћана на Блиском Истоку као и друга питања од значаја за све православне широм света.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Конференција у Винчестеру

Почетком септембра, на Универзитету у Винчестеру, одржана је годишња Конференција православног богословског истраживачког форума. Ову Конференцију је организовао др Андреас Андреопулос, професор православног богословља на Универзитету у Винчестеру. Тема конференције је била Божанствена Литургија, клучни елемент православног живота. Уводну реч је одржао професор Андреопулос на основу свог истраживања Мистагогије Св. Максима Исповедника и његове употребе иконографских представа у тумачењу Литургије. Другог дана присутнима се обратила др Пола-Венди Николсон која је говорила на тему „Икономија живота и смрти“. Ово је више била философско излагање, у ком су разматрани Литургија и реформа Литургије. Говорило се о модернизацији православног живота како би он ишао у корак са савременим светом.

Дискусија која је уследила такође је показала да велики број хришћана, појединачно или у групама, не сагласни су са некима од реформа које су уведени у цркве.

Службеници у САД, желе да се врате више традиционалним, дужим формама Литургије. Опет, истакли су се различити погледи и различита мишљења. Неки од слушалаца су литургијску реформу видели као показатеља живости Цркве, док су је неки видели као посветовњачење и напуштање предања Православне Цркве.

Гост предавач је био и Митрополит Калист Вер који је изнео своје разматрање евхаристијског жртвоприношења у Цариграду у 12. веку и размотрio личност Николаја Метонског. Приликом ове дискусије издвојио се став да је Литургија јединствена прилика да се окуси Царство Небеско, Христова Литургија на небесима. Следећег дана конференције о. Јефрем Лаш је објаснио ново двојезично издање Литургије, које је приредила Архиђеџеза Тијатријска, као и разлоге због којих је дошло до неких измена. Будући да је о. Јефрем лингвиста, до детаља је објаснио одређена неслагања и одступања енглеског превода од оригиналног грчког текста. Затим је Филип Горски са Универзитета у Нотингему говорио о Литургији у руској књижевности. Међу предавачима су били и Адријан Агачи, др Елена Наринскаја, др Мери Канингем, о. Дионисије и о. Патрик као и о. Ендрјуја Лаут, који је разматрао концепт времена и простора у Божанственој Литургији.

Профессор Ендрјуја Лаут

На овој конференцији је углавном обрађиван садржај који је покривао и нејасна и уобичајена питања са којима се сусрећу православни хришћани у свету данас, али и неке посебне теме које су увек занимљиве за проучавање.

САД Изградња цркве на „нултој тачки“

Једина црква која је уништена 11. септембра 2001. године, за време терористичких напада на Светски трговински центар, била је грчка православна Црква Светог Николе, која је сравњена са земљом

мљом када се срушила друга кула Близнакиња. Од цркве није остало ништа.

Десет година касније, парохијани се и даље боре да на истом месту поново изграде цркву али не наилазе на одобравање лучке управе која је задужена за изградњу на „нултој тачки“. Власти града Њујорка су дозволиле изградњу центра муслиманске заједнице у близини, али грчка Архиепископија верује да има довољно простора за обе вере. Архиепископ Димитрије каже да је одлучан да се црква поново изгради и нада се да ће радови почети у наредне две године.

УКРАЈИНА Онлајн библиотека

Архиепископ бориспольски Антоније је 1. септембра у просторијама Кијевске богословске Академије представио онлајн библиотеку кијевских богословских школа „Кијев књижевство“, која је од тада доступна на званичном сајту кијевских богословских школа.

Циљ ове библиотеке је да студентима омогући лакши приступ потребним материјалима, и ово је први пројекат овакве врсте. Библиотека, доступна на веб-адреси <http://lib.kdais.kiev.ua/>, намењена је и професорима и студентима богословских школа, као и осталим посетиоцима сајта заинтересованим за овакву тематику. Индекс књига се може претраживати према имени аутора, наслову дела или години издања.

ИТАЛИЈА Папа: Евхаристија као решење

На миси одржаној поводом 25. националног евхаристијског конгреса, папа Бенедикт XVI позвао је окупљене вернике да примају Свето Причешће. Папа је у својој беседи истакао да онај ко прима Тело Христово „не може да не буде пажљив према другима, већ са гладним ломи хлеб, дели воду са жедним, облачи наге, посећује болесне и потребите“.

„Евхаристијска духовност је лек против индивидуализма и egoизма који често карактеришу свакодневни живот... Она је срце црквене заједнице која превазилази све поделе... и она је начин да се помогне онима који су слаби, јер различити облици људске слабости никако не умањују вредност неке особе већ захтевају близост,

прихватање и помоћ“, нагласио је папа. Упућујући на проблем незапослености, папа је потврдио да је евхаристијска духовност такође и начин да се у човеку обнови достојанство а самим тим и достојанство његовог рада.

„Не постоји ништа што је истински људско“, закључио је папа, „а што у Евхаристији не може да пронађе прави начин да живи у својој пуноти; стога свакодневни живот постаје место духовног богослужења“.

САД Катедра за византијско богословље

Као део напора Универзитета Нотр Дам у Индијани да прошири свој чувени Институт који се бави средњим веком, ове јесени ће бити основана Катедра за византијско богословље. Катедра ће се бавити проучавањем источног римског царства. Професор Универзитета, о. Џон Џенкинс, изјавио је да ће ова нова катедра употпунисти мисију Института.

„Част да именује ову катедру имаће Архиепископ Димитрије Тракателис, и веома смо му захвални на неговању односа између римокатолика и православних хришћана широм света“, додао је о. Џенкинс. Главни професор на катедри ће бити члан и Одсека за богословље и Института за средњи век. Одсек за богословље на Универзитету Нотр Дам тренутно броји преко педесет редовних професора.

ИСТАНБУЛ Могуће отварање школе на Халки

Његова Светост Вартоломеј I, Патријарх константинопољски, изразио је велико задовољство поводом одлуке турског премијера Ердогана Тајепа, по којој ће имовина одузета после 1936. године бити враћена неисламским мањинама. Он је истовремено, приликом сусрета са турским премијером, рекао да се нада да ће бити још оваквих кора-

ка, на шта му је премијер одговорио да је ово само почетак.

Патријарх се такође нада да ће овом одлуком бити обновљена и Богословска школа на Халки, коју је турска Влада затворила 1971. године.

Као увод у ову могућност, Вартоломеј I је поставио Митрополита Бурсе, Елпидофороса Ламбринидиса, за игумана Манастира Свете Троице на Халки; он би требало да буде директор школе на Халки чим она буде поново отворена.

Након притиска међународне заједнице а посебно Европске Уније, турска Влада је издала декрет којим се православној, јерменској, јеврејској мањини – као и другим неисламским верским мањинама – враћа имовина која је била одузета. Овај декрет је од историјског значаја јер говори о позитивним променама у ставу турске Владе према верским мањинама – након више од седамдесет година.

КИПАР Изградња 135 метара високе статуе

Како преноси Глас Русије, на иницијативу Русије, на Кипру ће бити изграђена 135 метара висока статуа анђела, и она ће по својој величини надмашити статуу Христа у Бразилу, Кип Слободе у Америци и велику статуу Буде у Кини.

Провидна статуа анђела који у руци држи златног голуба ће, према речима аутора пројекта, Петра Стронског, симболизовати јединство народа различитих националности и вероисповести.

„Поред јединственог погледа са врха статуе, она ће имати и посебно осветљење и видеће се чак и из свемира“, рекао је Стронски.

Локација на којој ће анђео бити изграђен је такође посебна. Биће изграђена у малом, древном селу на обали у близини Лимасола и подсећаће људе да треба да брину о природним лепотама наше планете.

Завршетак изградње је планиран за 2016. годину.

Статуа ће бити изграђена у оквиру петогодишњег пројекта Русије и других земаља. Мањи „анђели света“ су већ постављени у тридесет градова у Русији, Украјини, Грчкој, Киргистану и Северној Кореји.

БУГАРСКА Муслимани обнављају православну цркву

Јединствена слика међуверске толеранције се може видети у североисточном бугарском селу Камбурово где локални мусимани помажу својим православним комшијама у обнављању цркве.

Како преноси бугарска новинска агенција novinite.com, мусимани из тог села не само да добровољно помажу приликом обнављања цркве већ је и одређена средства за обнову цркве обезбедила цамија из тог села.

Иако се број хришћана у том селу свео на свега 10%, локални мусимани и даље настављају да заједно са хришћанима прослављају хришћанске празнике. И управо то заједничко прослављање верских празника није неуобичајено за религиозно разнолике области у јужној и североисточној Бугарској, као што то нису ни донације верских храмова другим верским заједницама.

МАГАДАН Патријарх Кирил освештао цркву

Патријарх московски и целе Русије, Кирил, освештао је највећу православну цркву на далеком Истоку, у Магадану. Изградња ове цркве је започета пре више од 10 година.

У својој је беседи Патријарх рекао да ова црква показује да је Истина Божија жива и да чак ни најјаче људске сиље не могу да униште истину. Назвао ју је символом победе над злом. Многи верници су прошлог века били прогнали управо на ово место, јер су се у овој области налазили Стаљинови радни логори, и они су управо ту, због своје вере у Христа, страдали као мученици. Данас је на њиховим костима изграђена велика Црква Свете Тројице.

У ДРАГИЈЕВИЦИ Освештан Крст за храм Св. Саве

У петак 26. августа, на дан Св. мученика Иполита и Св. Тихона Задонског, Његово Преосвештенство Епископ ваљевски Г. Милутин у селу Драгијевици код Осечине освештао је Крст за новоподигнут храм Светог Саве.

У својој беседи Епископ Милутин присутном верном народу, овог малог подгорског села Драгијевице и свештенству, честитао је на труду око подизања Светог храма посвећеног највећем српском Светитељу и оцу нашем Светом Сави. По речима Владике Милутина Божјим Промислом је баш у петак освештавање Крста за цркву, јер је петак дан посвећен Часном Крсту и подсећа нас на жртвену љубав Христову који је у петак распет. „Крст је постао Господом Христом знак победе и чувар Васељене, непобедиво оружје и одбрана и као такав данас се подиже на овај Свети храм да зрачи и сија Божанском силом“, рекао је Владика Милутин и позвао народ на даље трудољубље око завршетка ове Светиње.

Епархија ваљевска

У ХАЈДУК ВЕЉКОВОЈ КРАЈИНИ Велика обнова духовног живота

Захваљујући неуморном труду надлежног Архијереја, Епископа тимочког Г. Јустина, као и ревносним свештеницима, монасима и вернима, видљиви су велики плодови рада на свим пољима духовне обнове.

Црква посвећена Силаску Светога Духа на Апостоле у селу Кривељу надомак Бора ове године прославила је јубилеј: 130. година од завршетка изградње. На Велику Госпојину, село Слатина имало је троструку радост. После дугих деценија у којима је велелепна црква посвећена Успењу Пресвете Богородице творила у оронулости, храм

је потпуно обновљен и на свој ста педесети рођендан просто је вакрсао у своју лепоти.

Црква Успења Пресвете Богородице је саграђена и освештана давне 1861. године и ово је вероватно највећа црква на подручју Тимочке Крајине, а такође је и најстарија црква на територији данашње борске општине. Грађена је у романтичарско-барокном стилу, као и сви велики храмови из периода владавине Обреновића. Својевремено је пред њеном лепотом без даха стајао и Феликс Каниц, што је описао у свом *Путопису кроз ове крајеве*.

У селу Доња Бела Река у току су завршни радови на обнови храма Свете Тројице, а у селу Метовница такође се приводе крају радови на новој цркви која ће бити посвећена Вазнесењу Господњем. Оба села се налазе у саставу намесништва борско-поречког.

С.С.

ДУХОВНА СВЕЧАНОСТ У ЗРЕЊАНИНУ Крсна слава ПД „Преподобни Рафаило Банатски“

Двадесет пуних љета господњих прошло је од тренутка кад се први пут зачуло појање зрењанинског певачког друштва „Преподобни Рафаило Банатски“. Као што сваки православни дом сваке године обележава своју крсну славу тако је и на дан преподобног и Богоносног оца нашег Рафаила Банатског 29. (16.) августа одржан слављенички концерт уз резање славског колача и освећење славског жита певачког друштва које и носи име овог великог светитеља. Посебан допринос овој духовној свечаности дали су поред хора домаћина и остали зрењанински хорови.

Концерт је отворио октет „Серафим Саровски“ под музичким вођством мр. Божидара Црњанског. Затим је уследило појање женског хора „Жене мирон-

сице“ који поје при храму Св. Архангела Михаила, диригент хора је Камелија Ђирић као и дечијег хора, који је такође наступао. На крају је наступио и хор домаћин који се представио са својим мушким и женским хором под диригентским палицом Нинослава Рајачића.

катихеја Владимира Д. Марковић

НА ВРАЧАРУ

Благодарење за нове официре српске Војске

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Епископ хвостански Г. Атанасије, служио је 4. септембра 2011. г. Свету Архијерејску Литургију у Спомен-храму Св. Саве на Врачару, уз саслужење шест свештеника и три ћакона. Одслужен је благодарствени молебан поводом краја школовања кадета 131. и 132. класе Војне академије и призив Св. Духа за почетак нове школске године у Војној гимназији. Ово је традиционалан догађај који се одржава на почетку септембра, а који је плод изузетно успешне сарадње коју остварују Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке и војне просветне установе које се налазе на територији надлежности Архиепископије.

Преко стотину младих српских официра и око четрдесет војних гимназијалаца, предвођени њиховим старешина-ма, изразило је жељу да узму учешћа у овој великој духовној свечаности од националног значаја. Како су сами рекли, за њих је ово веома важан момент на крају њиховог школовања, који их чини поносним.

Након Свете Литургије, Владика Атанасије је пренео најлепше жеље и честитке Његове Светости Патријарха српског, новим официрима наше Војске. Подсетио их је на славне претке и огромно наслеђе које су нам оставили и дужност да свако да све од себе како би то наслеђе сачувао за будуће нараштаје. Додао је да су многи протеклих година улагали у ове младе људе, а да је свој несебичан допринос дала и Архиепископија. На крају је изразио наду да ће бити веома успешни у својој часној официрској служби и обећао да ће Архиепископија и даље подстицати оно најбоље у младим надама које се школују у Војној академији и Војној гимназији. На благослов им је поделио иконице светих ратника.

Нови српски официри, пошто су духовно прославили завршетак свог школовања, наредне суботе су имали свечану промоцију испред Дома народне скупштине.

свештеник Јован Бабић

У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ **Сусрет Епископа Герасима и Премијера РС**

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим у пратњи јеромонаха Наума, посетио је 5. септембра 2011, Премијера Владе Републике Српске г. Александра Џомбића.

Овом приликом Епископ Герасим уручио је Премијеру Р. Српске г. Александру Џомбићу орден Светих новомученика горњокарловачких за његову делатну љубав и свесрдну помоћ Епархији горњокарловачкој и Манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будачком.

Извор: Јархија јорњокарловачка

ИЗ СЕСТРИНСКИХ ЦРКАВА **Митрополит Иларион примио делегацију из Србије**

Председник Одељења спољних црквених веза Московске Патријаршије, Његово Високопреосвештенство Митрополит волоколамски Г. Иларион (Алфејев), примио је 8. септембра српску делегацију, која је дошла у Москву ради консултација по питањима реализације пројекта израде мозаика у храму Светог Саве у Београду. Делегацију из Србије сачињавали су Његово Преосвештенство Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, саветник министра спољних послова Републике Србије г. Дамјан Крњевић и протонеимар храма Светог Саве проф. др Војислав Миловановић.

Сусрету су присуствовали секретар ОСЦВ за међународне односеprotoје Игор Јамичук, амбасадор Републике Србије у Руској Федерацији г-ђа Јелица Курјак, први секретар Амбасаде Србије г-ђа С. Павловић и директор међународ-

ПРВИ САБОР МИТРОПОЛИЈЕ АУСТРАЛИЈСКО-НОВОЗЕЛАНДСКЕ **Саопштење за јавност**

У име Оца, и Сина, и Светога Духа!

У парохији Св. Архијакона Стефана у Рути Хилу, Сиднеј – Аустралија, током по-празништва Успења Пресвете Богородице под председништвом нашег канонског Архијереја и оца, Његовог Преосвештенства Г. Иринеја Епископа Митрополије аустралијско-новозеландске, у суботу, 3. септембра / 21. августа 2011. године, одржасмо ванредно заседање Првог Сабора Митрополије аустралијско-новозеландске. Заседање отпочесмо призивом Светога Духа за благословен рад Сабора и Светом Архијерејском Литургијом, причешћујући се живоносним Светим Телом и пречасном Крвљу Христовом, по образу древних светих и свештених сабора свештенства и народа Божјег, благодарећи Троједином Господу нашем за достигнуто црквено јединство, благодаћи Господа нашега Исуса Христа, у љубави Бога Оца и заједници Светога Духа.

Благодарни смо Светом Архијерејском Сабору и Светом Архијерејском Синоду Српске Православне Цркве на челу са Његовом Светошћу Патријархом српским Г. Иринејем на проучавању и одобравању усвојеног предлога Устава Митрополије аустралијско-новозеландске, који је настао као израз непоколебљиве жеље за јединством, којим се учини крај сваком раздору и који постаде инструмент богоугодног уједињења под безбедним окриљем наше Мајке Цркве. Устав Митрополије аустралијско-новозеландске ће и у будућности бити гарант јединства и једногласности верног народа српског у Аустралији и Новом Зеланду и знак наше синовске везаности за своју Свету Мајку, Српску Православну Цркву, чији смо неотуђиви део. Обрадовани смо поверењем Светог Архијерејског Сабора које нам је указано уздизањем до нивоа и степена једне од митрополија Српске Православне Цркве. Захваљујемо и обећавамо да указано нам поверење нећемо изневерити.

*Комилтешно Саопштење се налази на званичном сајту
Митрополије аустралијско-новозеландске – <http://www.soc.org.au/>*

но-правног одсека Министарства спољних послова Србије г. Калезић.

Митрополит Иларион и Митрополит Амфилохије посебно су размотрели питања учвршења веза између Руске и Српске Православне Цркве као и теме међуправославних односа.

Српску делегацију примио је и заменик министра културе Руске федерације П.В. Хорошилов.

На празник Сретења Владимирске иконе Богородице, Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије са члановима српске делегације посетио је Сретењски манастир. Чланови српске делегације посетили су и Донски манастир, где су се поклонили моштима Светог Патријарха Сверусијског Тихона.

Извор: www.mospat.ru

У МИНХЕНУ **Владика Константин служио са Патријархом Данилом**

На празник Усековања Главе Светога Јована Крститеља, у недељу 11. септембра, Његово Преосвештенство Епископ средњоевропски Г. Константин служио је на Светој Архијерејској Литургији и полагању камена темељца за нови румунски храм и црквени центар у Минхену. Овом торжественом богослужењу началствовао је Његово Блаженство Патријарх румунски Г. Данило. Саслуживало је мноштво архијереја, свештеника и ђакона, између остalog Високопреосвећени Митрополит немачки Августинос (Лабардакис) из Васељенске патријаршије, Архиепископ берлински и немачки Теофан (Галински) и викарни Епископ штутгартски Г. Агапит (Горачек) из Руске Православне Цркве са више архијереја Румунске Православне Цркве, међу којима су били Високопреосвећена госпођа митрополити: немачки Серафим (Јоанта), те западно и јужноевропски Јосиф (Поп) и Преосвештени Епископ кронштадски, викар за Немачку, Г. Софијан (Патруњел).

КОСОВО И МЕТОХИЈА Усековања главе Св. Јо- вана Претече

У дечанском метоху у Великој Хочи, посвећеном Св. Јовану Крститељу, свечано је прослављен празник Усековања главе Св. Претече. Свету Литургију служио је игуман Манастира Високи Дечани, Архимандрит Сава. У Св. Литургији учествовало је око стотинак верника из Велике Хоче и Ораховца. Посебно је било много деце која су у свечаној литији носила иконе.

Манастирска слава Усековања главе Св. Претече свечано је прослављена и у Манастиру Сочанице. Св. Литургију служио је игуман црноречки протосинђел Јован. На крају Св. Литургије, о. Јован је благословио и преломио колач са игуманом манастира јеромонахом Дамјаном који је потом за све присутне приредио славски ручак.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ У СОЛУНУ Изложба икона и ико- нографичка радионица

На позив Привредне Коморе Србије Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду учествује на 76. општем Међународном сајму у Солуну, од 11. до 17. септембра. На изложби су изложени студентски радови – копије фресака и икона, како из манастира са Косова и Метохије, тако и из манастира и цркава из целог хришћанског, православног света.

Професори, јереј др Жељко Ђурић – Катедра догматика, и Горан Јанићевић – Катедра фрескопис, заједно са студентима – асполентима Немањом Комненовићем и Бојаном Јуришићем учествују – сваки на свој начин – у раду иконописачке радионице, где на лицу места настају иконе, како би сви заинтересовани могли да виде и схвате стваралачки процес у савременој црквеној уметности.

Врло је важно да се у Солуну представи савремена српска духовна култура јер Србија и Грчка баштине исте

верске корене. Наиме, циљ Привредне Коморе Србије да светској и европској јавности поред привреде, покаже и српску духовну културу јесте оправдан и на овај начин – ангажовањем представника Високе школе – Академије СПЦ за уметности и конзервацију – биће испуњен и заокружен.

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Дана 5. септембра ове године уснула је у Господу мати Варвара, игуманија Манастира Манасије. На самом почетку њене пете деценије, завршила је животну борбу. Као примерног ђака, екстремног спортиста (као студент била

је алпиниста), доброг студента Рударско-геолошког и Богословског факултета красила ју је непрестана борба за добре резултате. И тако увек у истом темпу, све до раног послеподнева када је оставила земаљски живот.

У монаштву, још од својих почетака у црногорској Митрополији, трудила се да личним радом и знањем допринесе како самом манастиру, тако и сваком бићу које ју је окруживало. Када је напустила црногорско приморје, са великим радошћу дошла је у питомо Браничево. Најпре је ту по послушању била библиотекар и пчелар, а потом и игуманија.

У кратко време игумановања, заједно са стручњацима Републичког завода, открила је оригинални ниво манасијске

цркве, исушила подземне воде у манастирској порти, уредила унутрашњост храма, те открила и научно доказала мошти деспота Стефана.

Као старешина и као пријатељ имала је дар, да у сваком која боље упозна пронађе ону најбољу тачку личности, да је из човека извуче, и да почне упорно да вас тера да се у њој усвршавате.

Након смрти остаће ненаписана књига о лековитим биљкама и рудама, о православном рачунању времена, о Деспоту онако како га је она видела у своме и нашем добу, као и њена сећања и размишљања. Нама који смо имали срећу да будемо у њеној близини, остаће незнани могући наслови и теме о којима је тек мислила да пише.

У свом великом срцу однела је љубав према свима ближњима, према горама јужног обронка Кучаја, према реци Ресавици у коју је волела да стане боса; према конацима и кулама ресавског манастира, према своме Деспоту и манасијском плаветнилу.

Нама, који од растанка још увек отиремо сузе са лица остаје добра нада – када нам дође време да кренемо Господу да ћemo наћи нежну руку мати Варваре да нас на путу до њега допрати.

Б.Ц.К.

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА

Сомбор, 19. септембар 2011.

ПАТРОН

ЧУДО СВ. АРХАНГЕЛА МИХАИЛА У ХОНИ

08:30 ДОЧЕК АРХИЈЕРЕЈА

09:00 СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА

R T R C
www.rtrs.tv

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livenicaligrap@yahoo.com

доброчинство
Београд, Добрињска 2
телефон/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ДОЛИНА ИБРА
24 - 25. септембар
Сопотјани, Студеница, Жича...

ХИЛАНДАР - октобар

СВЕТА ЗЕМЉА 16 - 24. октобар
Мати Макарија води групу последњи пут

ЦАРИГРАД 17 - 24. октобар
Како га нисте видели!

ОСТРОГ сваког викенда

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

atv
www.atvbl.com

**КРОЈАЧКА РАДЊА
БАТА**
ВЕЛИКИ ЦРЉЕНИ

ВРШИ УСЛУГУ ШИВЕЊА
ПАНТАЛОНА, ПРСЛУКА,
ЈАКНИ, МАНТИЈА И
ОСТАЛОГ ПО ВАШОЈ
ЖЕЉИ И ПО МОДЕЛУ

**063 28 56 58
011 81 61 054**

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
Инжењеринг
Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

Награда „Ступље“ (за неговање српске традиције и православне духовности) на Међународном сајму књига у Бањалуци.
20,6x20 cm, 216 страница

ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ АРХИЕПИСКОПИ И ПАТРИЈАРСИ (1219-2010)

Илустроване биографије свих поглавара Српске православне цркве, од Светог Саве до патријарха Иринеја!

Изузетна књига!

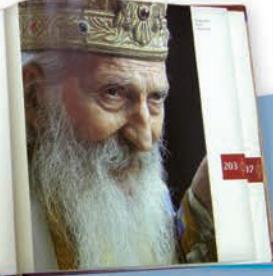
Књига и филм о породици Михаиловић, која од 1927. у три генерације узастопно чува Српско ратничко гробље у Солуну. Дирљива прича о осамдесетогодишњем Ђорђу Михаиловићу, који је чувар непрекидно од 1960. до данас!

Величанствена и страшна српска епопеја у Првом светском рату, Голгота и Ваксарс

Србије! Имена осам хиљада српских

ратника сахрањених на Зејтинлику!

20,6x20 cm, 288 страница

ЧУВАР СВЕТИХ ХУМКИ

Књига и филм о породици Михаиловић, која од 1927. у три генерације узастопно чува Српско ратничко гробље у Солуну. Дирљива прича о осамдесетогодишњем Ђорђу Михаиловићу, који је чувар непрекидно од 1960. до данас!

Величанствена и страшна српска епопеја у Првом светском рату, Голгота и Ваксарс

Србије! Имена осам хиљада српских

ратника сахрањених на Зејтинлику!

ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ ГОДИНЕ
Сајам књига - Бањалука 2010.

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите "Принцип Прес"!

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се на следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

НАРУЦБЕНИЦА

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

ОВДЕ ИСЕЋИ